ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)
της 15ης Ιουνίου 2005 *

Στην υπόθεση Τ-17/02,

Fred Olsen, SA, με έδρα τη Santa Cruz de Tenerife (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τους R. Marín Correa και F. Marín Riaño, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον J. Buendía Sierra, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

υποστηριζόμενη από το

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από την N. Díaz Abad, abogado del Estado, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνον,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της από 25 Ιουλίου 2001 αποφάσεως της Επιτροπής, σχετικά με την υπόθεση των κρατικών ενισχύσεων NN 48/2001 — Ισπανία — Ενισχύσεις στη ναυτιλιακή εταιρία Trasmediterránea (ΕΕ 2002, C 96, σ. 4),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Pirrung, πρόεδρο, A. W. H. Meij, N. J. Forwood, I. Pelikánová και Σ. Παπασάββα, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Ιουλίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

I — *Διατάξεις του κοινοτικού δικαίου*

A — *Κανονισμός (ΕΟΚ) 3577/92*

1 Το άρθρο 2, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3577/92 του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 1992, για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές στο εσωτερικό των κρατών μελών (θαλάσσιες μεταφορές-καμποτάζ) (ΕΕ L 364, σ. 7), καθορίζει τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας ως τις υποχρεώσεις τις οποίες οι εν λόγω πλοιοκτήτες της Κοινότητας, αν ελάμβαναν αποκλειστικά υπόψη τα δικά τους εμπορικά συμφέροντα, δεν θα αναλάμβαναν στην ίδια έκταση ή με τους αυτούς όρους.

2 Το άρθρο 4 του κανονισμού 3577/92 ορίζει ότι, όταν ένα κράτος μέλος συνάπτει συμβάσεις αναθέσεως δημόσιας υπηρεσίας ή επιβάλλει υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, ενεργεί κατά τρόπον ώστε να μην δημιουργούνται διακρίσεις εις βάρος οποιουδήποτε πλοιοκτήτη της Κοινότητας. Περαιτέρω, τα κράτη μέλη περιορίζονται σε απαιτήσεις που αφορούν τους λιμένες που πρέπει να εξυπηρετούνται, την

τακτική εξυπηρέτηση, τη συνέχεια, συχνότητα, ικανότητα παροχής υπηρεσιών τα επιβαλλόμενα κόμιστρα και την επάνδρωση του σκάφους. Όλοι οι πλοιοκτήτες της Κοινότητας πρέπει να έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε τυχόν αντιστάθμισμα για ανάληψη υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

3 Το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 3577/92 προβλέπει μεταξύ άλλων ότι οι θαλάσσιες μεταφορές που αφορούν το αρχιπέλαγος των Καναρίων εξαιρούνται προσωρινά από την εφαρμογή του κανονισμού 3577/92 μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999.

Β — *Κανονισμός (ΕΚ) 659/1999*

4 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] ΕΚ (ΕΕ 1999, L 83, σ. 1), «[ε]φόσον η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο, ενώ εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου [87], παράγραφος 1, [ΕΚ], δεν δημιουργεί αμφιβολίες κατά πόσον συμβιβάζεται με την κοινή αγορά».

5 Σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999:

«Η Επιτροπή δημοσιεύει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* σύντομη ανακοίνωση των αποφάσεων που λαμβάνει σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3 [...]. Στη σύντομη ανακοίνωση δηλώνεται ότι υπάρχει δυνατότητα να ληφθεί αντίγραφο της απόφασης στην αυθεντική γλωσσική απόδοση ή αποδόσεις.»

Γ — *Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών*

6 Το σημείο 9 των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών (ΕΕ 1997, C 205, σ. 5) θεσπίζει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία κατά τις οποίες η κάλυψη των λειτουργικών ζημιών που προκύπτουν άμεσα από την εκπλήρωση ορισμένων υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας δεν συνιστά δημόσια ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Προβλέπει πάντως ότι «[στις προαναφερόμενες προϋποθέσεις και διαδικασίες] μπορεί να είναι δικαιολογημένη η εφαρμογή εξαιρέσεων, όπως στην περίπτωση των μεταφορών προς νησιά που συμπεριλαμβάνουν την εκτέλεση τακτικών πορθμιακών γραμμών». Παρ' όλ' αυτά, στις περιπτώσεις αυτές, επισημαίνει ότι τα μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται και η Επιτροπή τα επαληθεύει στο πλαίσιο των γενικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

Δ — *Ανακοίνωση για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη*

7 Σύμφωνα με το σημείο 14 της ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη (ΕΕ 2001, C 17, σ. 4):

«Οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας διαφέρουν από τις συνήθεις υπηρεσίες στο μέτρο που οι δημόσιες αρχές θεωρούν ότι η παροχή τους αποτελεί αναγκαιότητα, ακόμη και αν η αγορά δεν είναι αρκούντως ευνοϊκή για την παροχή αυτών των υπηρεσιών. [...] [Ω]στόσο, αν οι δημόσιες αρχές θεωρούν ότι ορισμένες υπηρεσίες είναι κοινής ωφέλειας και οι μηχανισμοί της αγοράς θα μπορούσαν να μη διασφαλίζουν την επαρκή παροχή αυτών των υπηρεσιών, μπορούν να καθορίσουν έναν αριθμό ειδικών υπηρεσιών με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών αυτών με τη μορφή υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας.»

8 Σύμφωνα με το σημείο 22 της ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη:

«Η ελευθερία ορισμού [των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος] των κρατών μελών σημαίνει ότι είναι υπεύθυνα για τον ορισμό των υπηρεσιών που θεωρούν ότι είναι κοινής ωφέλειας βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των δραστηριοτήτων. Ο ορισμός αυτός υπόκειται σε έλεγχο μόνο για προφανή λάθη. Μπορούν να εκχωρήσουν τα απαραίτητα ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα στις επιχειρήσεις στις οποίες ανατίθεται η παροχή αυτών των υπηρεσιών, να ρυθμίσουν τις δραστηριότητές τους και, ενδεχομένως, να τις επιδοτήσουν. [...] Η απόφαση για το ποια υπηρεσία πρέπει να θεωρείται κοινής ωφέλειας και πώς θα λειτουργεί λαμβάνεται καταρχάς σε τοπικό επίπεδο. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι να διασφαλιστεί ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι συμβιβάσιμα με την κοινοτική νομοθεσία. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να ισχύει η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 86, παράγραφος 2, [ΕΚ], η αποστολή κοινής ωφέλειας πρέπει να ορίζεται σαφώς και να ανατίθεται ρητά από πράξη της δημόσιας αρχής (περιλαμβανομένων και συμβάσεων). Η υποχρέωση αυτή είναι απαραίτητη ώστε να διασφαλίζεται η νομική ασφάλεια καθώς και διαφάνεια έναντι των πολιτών, και είναι επίσης απαραίτητη ώστε να μπορεί να ελέγχει η Επιτροπή αν τηρείται το κριτήριο της αναλογικότητας.»

II — *Διατάξεις του ισπανικού δικαίου*

Α — *Βασιλικό διάταγμα 1876/78*

9 Το άρθρο 1 του Real Decreto 1876/78, της 8ης Ιουλίου 1978, που καθορίζει το καθεστώς υπηρεσιών θαλασσίων γραμμών γενικού συμφέροντος (BOE 1876/78, της 10ης Αυγούστου 1978, σ. 18761, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 1876/78), εξουσιοδοτεί τον Ισπανό Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών να συνάψει με την εταιρία Trasmediterránea, SA (στο εξής: Trasmediterránea), σύμβαση με την οποία διέπονται οι υπηρεσίες των θαλασσίων γραμμών εθνικού συμφέροντος.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 2 του βασιλικού διατάγματος 1876/78, η σύμβαση πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να συνάδει προς τις βασικές αρχές της συγγραφής υποχρεώσεων, που προσαρτάται στο εν λόγω διάταγμα (στο εξής: συγγραφή υποχρεώσεων).

11 Σύμφωνα με τη βασική αρχή υπ' αριθ. 5 της συγγραφής υποχρεώσεων, κάθε τροποποίηση των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση πρέπει να εγκρίνεται από την αντισυμβαλλόμενη διοικητική αρχή.

12 Η βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων προβλέπει λογιστικό μηχανισμό που καλείται «κρατικοί λογαριασμοί» ο οποίος επιτρέπει να καθορίζονται οι εισφορές των δημόσιων πόρων που απαιτούνται για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής ισορροπίας της συμβάσεως. Οι εν λόγω εισφορές εγγράφονται στους κρατικούς λογαριασμούς που αποτελούνται από ένα τμήμα «λειτουργία» και από άλλο τμήμα «επενδύσεις». Καθένα από τα δύο αυτά τμήματα περιλαμβάνει ένα υποτμήμα «είσοδος» και ένα υποτμήμα «έξοδος», που αποτελούνται από διάφορες θέσεις.

13 Έτσι, σύμφωνα με τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο α', της συγγραφής υποχρεώσεων, τα εισερχόμενα του τμήματος «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«1. Έσοδα προερχόμενα από την κυκλοφορία — Η εταιρία χρηματοδοτείται, κατά προτεραιότητα, από τα κόμιστρα που καταβάλλουν οι χρήστες των υπηρεσιών. [Η αντισυμβαλλομένη διοικητική αρχή] καθορίζει, εφαρμόζοντας τα κριτήρια της αγοράς, κόμιστρα που πρέπει να εφαρμόζονται [...] για τις [υπηρεσίες που παρέχονται] στις «γραμμές που περιλαμβάνονται στον πίνακα υπηρεσιών.

[...]

3. Εισφορές του Δημοσίου (λειτουργία) — Θεωρούνται ως εισερχόμενα για τους σκοπούς της ρευστοποιήσεως των κρατικών λογαριασμών τα ποσά που καταβάλλει το Δημόσιο ως εισφορά που χορηγείται για κάθε οικονομικό έτος προκειμένου να ισορροπήσει η θέση Α του εν λόγω λογαριασμού και τα οποία πρέπει να περιλαμβάνονται στον γενικό προϋπολογισμό του κράτους.»

14 Σύμφωνα με τη βασική αρχή 25, Α, στοιχείο β', της συγγραφής υποχρεώσεων, στα εξερχόμενα του τμήματος «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«1. Οι δαπάνες σχετικά με την κυκλοφορία και τη λειτουργία των σκαφών που ανήκουν στην εταιρία και οι δαπάνες σχετικά με την εκμίσθωση των σκαφών, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες συμβάσεις, περιλαμβανομένης της διατηρήσεως των προηγουμένως χορηγηθέντων κοινωνικών δικαιωμάτων.

[...]

5. Τα γενικά έξοδα διοικήσεως που απορρέουν από τη δραστηριότητα λειτουργίας των υπηρεσιών θαλασσίων γραμμών εθνικού συμφέροντος, περιλαμβανομένων των εξόδων σχετικά με τη διατήρηση των προηγουμένως αναγνωρισθέντων κοινωνικών δικαιωμάτων.

[...]

7. Η αντιπαροχή της εταιρίας — Η εταιρία, για την εκτέλεση των υποχρεώσεων με τις οποίες επιφορτίζεται δυνάμει της παρούσας συμβάσεως, διαθέτει κατάλληλους πόρους και απαραίτητες πριμοδοτήσεις για να προβαίνει στην απαραίτητη τεχνική αναδιάρθρωση όσον αφορά τη λειτουργία και να επιτυγχάνει οικονομική

βιωσιμότητα κατάλληλη να διασφαλίζει πρόσφορη παροχή υπηρεσιών. Προς τούτο, η αντιπαροχή της εταιρίας αποτελείται από ένα ποσοστό των εισερχομένων, στα οποία περιλαμβάνονται τα έσοδα λειτουργίας από την κυκλοφορία και την τροφοδοσία, το δε ποσοστό αυτό καθορίζεται ετησίως ανάλογα με τη σχέση που υφίσταται μεταξύ, αφενός, των εισφορών του κράτους για τη λειτουργία και, αφετέρου, των συνολικών εξερχομένων λειτουργίας, κατόπιν μειώσεως της αντιπαροχής καθεαυτής.

Τα εφαρμοστέα ποσοστά [είναι αντιστοίχως ανάλογα προς την εν λόγω σχέση].»

15 Σύμφωνα με τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25, Β στοιχείο α', της συγγραφής υποχρεώσεων, τα εισερχόμενα του τμήματος «επενδύσεις» των κρατικών λογαριασμών αποτελούνται από εισφορές του κράτους. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, «θεωρούνται ως εισερχόμενα για τους σκοπούς της ρευστοποιήσεως των κρατικών λογαριασμών, τα καταβληθέντα από το Δημόσιο ποσά ως εισφορά χορηγούμενη για κάθε οικονομικό έτος προκειμένου να εξισορροπηθεί [το τμήμα «επενδύσεις»] των λογαριασμών αυτών και τα οποία πρέπει να περιλαμβάνονται στον γενικό προϋπολογισμό του κράτους».

16 Η βασική αρχή υπ' αριθ. 26 της συγγραφής υποχρεώσεων προβλέπει:

«Το ποσόν των εισφορών του κράτους καταβάλλεται σε τέσσερις δόσεις πριν από τη λήξη κάθε τριμήνου, και ακολουθεί διακανονισμός των τόκων κατά τη στιγμή κλεισίματος του λογαριασμού. Στην υποθετική περίπτωση όπου προκύπτει πλεόνασμα, κατά τη ρευστοποίηση των κρατικών λογαριασμών για ένα συγκεκριμένο οικονομικό έτος [...], το πλεόνασμα αυτό παραμένει στη διάθεση της εταιρίας και εγγράφεται στα εισερχόμενα του λογαριασμού του επομένου οικονομικού έτους [...]. Αν, αντιθέτως, προκύπτει έλλειμμα κατόπιν της ρευστοποιήσεως αυτής, το κράτος αποζημιώνει την εταιρία καταβάλλοντάς της το ποσόν του εν λόγω ελλείμματος, το οποίο επιβαρύνει τον γενικό προϋπολογισμό του κράτους του επομένου οικονομικού έτους.»

17 Η βασική αρχή υπ' αριθ. 28 της συγγραφής υποχρεώσεων προβλέπει ότι η εταιρία εκπονεί κάθε τέσσερα έτη σχέδιο επενδύσεων, το οποίο καθορίζει μεταξύ άλλων τους στόχους στον τομέα της πολιτικής προσωπικού. Το εν λόγω σχέδιο υποβάλλεται στην έγκριση της κυβερνήσεως.

Β — *Βασιλικό διάταγμα 1466/1997*

18 Το Real Decreto 1466/1997, της 19ης Σεπτεμβρίου 1997 (BOE, της 20ής Σεπτεμβρίου 1997, σ. 27712, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 1466/1997), διοργανώνει το νομικό καθεστώς των τακτικών γραμμών θαλασσίων μεταφορών της ναυσιπλοΐας δημοσίου συμφέροντος στην Ισπανία, αποκλειομένων των τακτικών γραμμών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων.

Γ — *Διάταγμα 113/1998*

19 Το διάταγμα 113/1998 της Consejería de Turismo y Transportes de la Comunidad Autónoma de Canarias (Συμβουλίου Τουρισμού και Μεταφορών της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων), της 23ης Ιουλίου 1998, καθορίζει τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας επί των κανονικών γραμμών των νησιωτικών θαλασσίων μεταφορών της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων (Boletín Oficial de Canarias της 29ης Ιουλίου 1998, σ. 8477, στο εξής: διάταγμα 113/1998).

20 Στο παράρτημα του διατάγματος 113/1998 προβλέπονται πέντε θαλάσσιες γραμμές και καθορίζονται οι γραμμές που πρέπει να διασφαλιστούν μεταξύ των διαφόρων

νήσων, η συχνότητα, η τακτική εξυπηρέτηση, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των χρησιμοποιουμένων πλοίων και τα εφαρμοστέα ανώτατα κόμιστρα. Οι εν λόγω γραμμές είναι:

— γραμμή 1: Santa Cruz de Tenerife-Las Palmas de Gran Canaria με το Morro Jable και αντιστρόφως·

— γραμμή 2 : Valle Gran Rey-Playa Santiago-San Sebastián Gomera-Los Cristianos και αντιστρόφως·

— γραμμή 3 : Los Cristianos-San Sebastián Gomera-Valverde-Santa Cruz de La Palma και αντιστρόφως·

— γραμμή 4 : Santa Cruz de Tenerife-Las Palmas de Gran Canaria-Puerto del Rosario-Arrecife και αντιστρόφως·

— γραμμή 5 : Santa Cruz de Tenerife-Santa Cruz de La Palma και αντιστρόφως.

Ιστορικό της διαφοράς

I — *Σύμβαση του 1978*

21 Με συμβολαιογραφικό έγγραφο της 4ης Σεπτεμβρίου 1978, το ισπανικό Δημόσιο και η Trasmediterránea συνήψαν σύμβαση διέπουσα τη διαχείριση και την παροχή υπηρεσιών των θαλασσίων μεταφορών εθνικού συμφέροντος για διάρκεια είκοσι ετών από της 1ης Ιανουαρίου 1978 (στο εξής: σύμβαση του 1978), σύμφωνα με το

βασιλικό διάταγμα 1876/78 και τη συνημμένη στο εν λόγω διάταγμα συγγραφή υποχρεώσεων. Δυνάμει της συμβάσεως αυτής, η Trasmediterránea διαχειρίζεται τις επίμαχες δημόσιες υπηρεσίες επ' ονόματι του Δημοσίου, προσωρινώς, υπό την επιτροπεία, επιθεώρηση και εποπτεία της αντισυμβαλλόμενης διοικητικής αρχής.

22 Στις 19 Μαΐου 1995, η αντισυμβαλλόμενη διοικητική αρχή κατήγγειλε τη σύμβαση του 1978, που μπορούσε να ανανεωθεί σιωπηρώς για διάρκεια δύο ετών. Η εν λόγω σύμβαση έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 1997.

23 Οι ισπανικές αρχές προέβησαν στη λύση της συμβάσεως του 1978 και διέθεσαν, δυνάμει του νόμου 4/2001, της 24ης Απριλίου 2001 (BOE, της 25ης Απριλίου 2001, σ. 15021), έκτακτη πίστωση 15 560 625 000 ισπανικών πεσετών (ESP) (ήτοι 93 521 239,77 ευρώ) για την αντιστάθμιση του ελλείμματος που απορρέει από τη λειτουργία των υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών γενικού συμφέροντος για το οικονομικό έτος 1997 (στο εξής: επιδότηση του 1997) και τον οριστικό διακανονισμό των συνδεομένων με τη σύμβαση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (στο εξής: επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως).

24 Η επιδότηση του 1997 και η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως αντισταθμίζουν, μεταξύ άλλων, τις δαπάνες που συνδέονται με τρία σχέδια αναδιαρθρώσεως του προσωπικού της Trasmediterránea.

25 Έτσι, η επιδότηση του 1997 αντισταθμίζει, μεταξύ άλλων, δαπάνη ύψους 2,201 δισεκατομμυρίων ESP (ήτοι 13 228 276,42 ευρώ) καταλογιζόμενη στο τμήμα «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών για το οικονομικό έτος 1997 λόγω των σχεδίων αναδιαρθρώσεως για τις χρονικές περιόδους 1990-1994 και 1995-1997. Ο καταλογισμός των δαπανών που συνδέονται με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως για την περίοδο 1990-1994 απορρέει από την περιοδικότητα των εν λόγω δαπανών σε πολλά οικονομικά έτη όπως εγκρίθηκε από την intervención general de la

administración del Estado (γενική επιθεώρηση του κράτους, στο εξής: IGAE). Ο καταλογισμός των δαπανών που συνδέονται με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως για την περίοδο 1995-1997 στους κρατικούς λογαριασμούς για το οικονομικό έτος 1997 απορρέει, ελλείψει εγκρίσεως από την IGAE, από τη ρητή έγκριση της αντισυμβαλλομένης διοικητικής αρχής σύμφωνα με την οποία το εν λόγω σχέδιο αναδιαρθρώσεως μειώνει την ετήσια εισφορά του κράτους βάσει του τμήματος «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών.

26 Η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως αντισταθμίζει, μεταξύ άλλων, τις δαπάνες που συνδέονται με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως για την περίοδο 1996-1997, και τούτο για ποσό 2,624 δισεκατομμυρίων ESP (ήτοι 15 770 557,62 ευρώ). Το εν λόγω ποσόν καταλογίστηκε στο τμήμα «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών κατά τη λύση της συμβάσεως με δύο αποφάσεις της αντισυμβαλλόμενης διοικητικής αρχής της 26ης Οκτωβρίου 1998 και της 25ης Φεβρουαρίου 1999.

II — *Καταγγελίες της προσφεύγουσας και πρόταση χρήσιμων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978*

27 Η προσφεύγουσα είναι ναυτιλιακή εταιρία ισπανικού δικαίου που εκμεταλλεύεται τις θαλάσσιες γραμμές μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων σε ανταγωνισμό με την Trasmediterránea. Η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον της Επιτροπής πολλές καταγγελίες κατά της συμβάσεως του 1978. Σε συνέχεια των εν λόγω καταγγελιών, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία εξετάσεως της εν λόγω συμβάσεως.

28 Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή απηύθυνε, στις 3 Δεκεμβρίου 1997, έγγραφο στις ισπανικές αρχές. Στο εν λόγω έγγραφο, η Επιτροπή εξέθετε ότι οι πληρωμές μέσω εξοφλήσεως του ετησίου ελλείμματος λειτουργίας που επιβαρύνει τον γενικό προϋπολογισμό του κράτους μπορεί να αποτελούν κρατική ενίσχυση. Η Επιτροπή διευκρίνιζε ότι δεν πληρούνται προφανώς εν προκειμένω οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η αντιστάθμιση, χορηγούμενη λόγω του ελλείμματος λειτουργίας που συνδέεται απευθείας με την εκτέλεση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, μπορεί να μην χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση.

29 Στη συνέχεια, η Επιτροπή ισχυριζόταν ότι η εν λόγω ενίσχυση δεν μπορεί να εμπίπτει ούτε στις προβλεπόμενες στο άρθρο 92, παράγραφοι 2 και 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ) εξαιρέσεις.

30 Τέλος, η Επιτροπή ανέφερε ότι «η προβλεπόμενη στο άρθρο 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ) εξαίρεση δεν τυγχάνει εφαρμογής, καθόσον οι εν λόγω υπηρεσίες δεν ενέχουν τον χαρακτήρα υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος για τον λόγο ότι υπάρχουν άλλες εταιρίες οι οποίες [βρίσκονταν] σε ανταγωνισμό με την [Trasmediterránea] σε ορισμένες ή σε όλες τις γραμμές». Η Επιτροπή προσθέτει ότι «[η] εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων δεν εμποδίζει από νομικής ή πραγματικής απόψεως τη λειτουργία των επίμαχων υπηρεσιών καθόσον, σύμφωνα με τους κανόνες περί των δημοσίων ενισχύσεων, απαιτείται πρόσκληση για υποβολή προσφορών».

31 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κάλεσε τις ισπανικές αρχές, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 93, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 88, παράγραφος 1, ΕΚ), να λάβουν τα μέτρα που είναι χρήσιμα προκειμένου να προσαρμόσουν το καθεστώς της συμβάσεως του 1978 προς την κοινοτική νομοθεσία και ιδίως προς τους κανόνες σχετικά με τις συμβάσεις δημόσιας υπηρεσίας (στο εξής: πρόταση για λήψη χρήσιμων μέτρων).

32 Οι ισπανικές αρχές, απαντώντας στην πρόταση για λήψη χρήσιμων μέτρων, έστειλαν στην Επιτροπή έγγραφο με ημερομηνία 21 Ιανουαρίου 1998 στο οποίο ανέφεραν, κατ' ουσίαν, ότι είχαν συνάψει νέα σύμβαση με την Trasmediterránea, κατόπιν διαδικασίας διαγωνισμού βάσει του βασιλικού διατάγματος 1466/1997 (στο εξής: σύμβαση του 1998). Οι ισπανικές αρχές διευκρίνιζαν επίσης ότι η σύμβαση του 1998 καθώς και οι παρασχεθείσες στην Επιτροπή βάσει του βασιλικού διατάγματος 1466/1997 διευκρινίσεις πρέπει να θεωρηθούν ως χρήσιμα μέτρα.

33 Η σύμβαση του 1998 δεν καλύπτει τις υπηρεσίες ακτοπλοΐας μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, οι οποίες εμπίπτουν μόνο στην αρμοδιότητα των αρχών της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων.

III — *Προσωρινό καθεστώς για τις γραμμές θαλασσίων ενδομεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων*

34 Με το από 18 Δεκεμβρίου 1997 έγγραφο, η Trasmediterránea ζήτησε από την Κυβέρνηση των Καναρίων, από το πρώτο τρίμηνο του έτους 1998, την άδεια παροχής των υπηρεσιών θαλασσίων ενδομεταφορών μεταξύ των νήσων τις οποίες διασφάλιζε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997 δυνάμει της συμβάσεως του 1978.

35 Με απόφαση της ίδια ημέρας, οι αρχές των Καναρίων χορήγησαν στην Trasmediterránea την προσωρινή άδεια παροχής των υπηρεσιών τις οποίες διασφάλιζε μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, δυνάμει της συμβάσεως του 1978. Στην εν λόγω απόφαση διευκρινιζόταν ότι τα ελλείμματα που ενδεχομένως θα προκύψουν από την παροχή των υπηρεσιών αυτών μπορούν να καλυφθούν όταν τα απαραίτητα κεφάλαια μεταφερθούν συναφώς από τον γενικό προϋπολογισμό του κράτους στην Κυβέρνηση των Καναρίων. Η εν λόγω προσωρινή άδεια ανανεώθηκε διαδοχικώς με αποφάσεις της 30ής Μαρτίου, 11ης Ιουνίου και 9ης Οκτωβρίου 1998. Οι τέσσερις αυτές άδειες διαμορφώνουν το καθεστώς υπό το οποίο η Trasmediterránea παρείχε τις υπηρεσίες που οδήγησαν στην επιδότηση του 1998 (στο εξής: προσωρινό καθεστώς). Η από 9 Οκτωβρίου 1998 απόφαση ανέφερε ότι η άδεια παροχής των εν λόγω υπηρεσιών χορηγείται μέχρι την οριστική ανάθεση των μεταφορών σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο διάταγμα 113/1998 διαδικασία.

36 Το παρεμβαίνον, απαντώντας σε ερώτημα του Πρωτοδικείου, ανέφερε, χωρίς να αντικρουστεί, κατ' ουσίαν, επί του σημείου αυτού από την προσφεύγουσα, ότι οι υπηρεσίες που προσφέρει η Trasmediterránea δυνάμει του προσωρινού καθεστώτος είναι ανάλογες με τις υπηρεσίες που προβλέπονται στο διάταγμα 113/1998.

37 Η Trasmediterránea, ως αντιστάθμισμα της παροχής υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους για το έτος 1998, ζήτησε από τις αρχές των Καναρίων χρηματική αντιπαροχή 2 538,9 εκατομμυρίων ESP (ήτοι 15 259 096,32 ευρώ).

38 Οι αρχές των Καναρίων απέρριψαν το αίτημα αυτό με απόφαση της 29ης Μαρτίου 1999. Η Trasmediterránea άσκησε διοικητική προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής. Στη συνέχεια, οι αρχές των Καναρίων διόρισαν εμπειρογνώμονα για να συντάξει έκθεση βάσει της οποίας αναγνώρισαν στην Trasmediterránea το δικαίωμα επιστροφής ποσού 1,650 δισεκατομμύρια ESP (ήτοι 9 916 699,72 ευρώ) ως χρηματική αντιπαροχή για τα ελλείμματα που προέκυψαν από τη λειτουργία ορισμένων γραμμών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους του 1998 (στο εξής: επιδότηση του 1998).

39 Κατ' εφαρμογήν του διατάγματος 113/1998, οι αρχές των Καναρίων κάλεσαν, στις 17 Αυγούστου 1998, τους ενδεχόμενους υποψηφίους να υποβάλουν αιτήσεις για τη χορήγηση άδειας για τη λειτουργία των πέντε κανονικών γραμμών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων, που καθορίζονται με το εν λόγω διάταγμα. Καμία αίτηση δεν κατατέθηκε συναφώς εμπροθέσμως. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το διάταγμα 113/1998, οι αρχές των Καναρίων προέβησαν σε προσκλήσεις για υποβολή προσφορών για τις εν λόγω γραμμές. Καμία από τις γραμμές αυτές δεν αποτέλεσε το αντικείμενο αναθέσεως δυνάμει του εν λόγω διατάγματος πριν από τις 19 Σεπτεμβρίου 2002.

Προσβαλλομένη απόφαση

40 Η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον της Επιτροπής πολλές καταγγελίες σχετικά, μεταξύ άλλων, με την επιδότηση του 1997, την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως και την επιδότηση του 1998. Με τις καταγγελίες αυτές, η προσφεύγουσα προέβαλε, μεταξύ άλλων, ότι η επιδότηση του 1997 και η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως συνιστούν νέες ενισχύσεις.

41 Κατόπιν των εν λόγω καταγγελιών, η Επιτροπή εξέδωσε την από 25 Ιουλίου 2001 απόφαση, η οποία αφορά την επιδότηση του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως, καθώς και την επιδότηση του 1998 (στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση).

42 Όσον αφορά τις επιδοτήσεις του 1997 και για την εκκαθάριση, η Επιτροπή θεωρεί ότι συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, αλλά, καθόσον στηρίζονται σε σύμβαση συναφθείσα από τις ισπανικές αρχές και εγκριθείσα από τις αρχές αυτές, πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚ στην Ισπανία, πρόκειται για υφιστάμενες ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 88 ΕΚ και του άρθρου 1, στοιχείο β', περίπτωση i, του κανονισμού 659/1999.

43 Όσον αφορά ειδικότερα το μέρος της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως που καλύπτει τις δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού, η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει ότι τα μέτρα σχετικά με την παύση λειτουργίας «απορρέουν από την εφαρμογή [της βασικής αρχής] υπ' αριθ. 25 της επίδικης συμβάσεως που προβλέπει: α) ότι οι δαπάνες που απορρέουν από τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων καταχωρούνται λογιστικώς στο κόστος λειτουργίας που επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, και β) τα μέτρα για τη μείωση του προσωπικού της επιχειρήσεως». Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση, «τα μέτρα υπό στοιχείο β', τα οποία αναφέρονται επίσης [στη βασική αρχή] υπ' αριθ. 28, απορρέουν από την εκτέλεση δύο σχεδίων για τη μείωση του προσωπικού, το πρώτο για την περίοδο 1990-1994 και το δεύτερο για την περίοδο 1995-1997».

44 Όσον αφορά την επιδότηση για το 1998, η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει ότι πρόκειται για νέα ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού 659/1999, η οποία έπρεπε να κοινοποιηθεί δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Στην προσβαλλομένη απόφαση, διευκρινίζεται ότι ως προς την εν λόγω ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγηθεί καμία από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 87 ΕΚ εξαιρέσεις. Στη συνέχεια, στην προσβαλλομένη απόφαση αναφέρεται ότι πρέπει να εξετασθεί αν η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να εμπίπτει στην προβλεπόμενη στο άρθρο 86, παράγραφος 23, ΕΚ εξαίρεση.

45 Συναφώς, στην προσβαλλομένη απόφαση διευκρινίζεται ότι, «για να εξακριβωθεί η ύπαρξη και το περιεχόμενο των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που ανατέθηκαν στην Trasmediterránea το 1998 και αν είναι απαραίτητο να αποζημιωθεί η Trasmediterránea λόγω των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν υφίστανται άλλοι επιχειρηματίες που προτείνουν ανάλογες υπηρεσίες με αυτές που παρέχει η [Trasmediterránea] και οι οποίες πληρούν τις προβλεπόμενες στο διάταγμα

113/1998 προϋποθέσεις». Κατόπιν, στην προσβαλλομένη απόφαση αναφέρεται ότι ουδείς άλλος επιχειρηματίας πληροί όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπει το διάταγμα 113/1998 και μόνο η Trasmediterránea ανταποκρίνεται στις προβλεπόμενες με το διάταγμα αυτό προϋποθέσεις όσον αφορά τις γραμμές υπ' αριθ. 1, 3 και 4 καθώς και στις καθορισθείσες για τη γραμμή υπ' αριθ. 2 προϋποθέσεις με την επιφύλαξη των μεταφορών με τον λιμένα της Playa Santiago.

46 Όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού της επιδοτήσεως του 1998, η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει:

«[Η] επιλεγείσα μέθοδος συνίστατο στην εκτίμηση των δαπανών που πρέπει να αναλάβει συγκεκριμένος επιχειρηματίας για να εκπληρώσει τις υπηρεσίες δημόσιας υπηρεσίας, που επιβάλλονται από τις αρχές των Καναρίων στις επίδικες γραμμές,. Τα στοιχεία αναφοράς για τις διάφορες θέσεις του προϋπολογισμού προσκομίστηκαν από τους επιχειρηματίες που είναι παρόντες στην αγορά της ναυτιλίας, μεταξύ άλλων, τους ιδιώτες επιχειρηματίες, και από [...] το Instituto Canario de Estadísticas [(στατιστική υπηρεσία των Καναρίων)].»

47 Στην προσβαλλομένη απόφαση διευκρινίζεται ακόμη ότι «η καταβληθείσα στην Trasmediterránea αντισταθμιστική αποζημίωση είναι ελαφρώς κατώτερη του ποσού που υπολογίστηκε για τις συμπληρωματικές δαπάνες που συνδέονται με τις υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας, το οποίο υπολογίστηκε μόνον βάσει του κόστους των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν από την Trasmediterránea για την πλήρωση των προϋποθέσεων του διατάγματος 113/1998, αφαιρώντας από το συνολικό ποσόν του κόστους αυτού τα έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση των εν λόγω υπηρεσιών».

48 Κατά συνέπεια, η επιδότηση του 1998 θεωρείται, στην προσβαλλομένη απόφαση, ως εμπίπτουσα στην προβλεπόμενη στο άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ εξαίρεση.

49 Στις 27 Σεπτεμβρίου 2001, οι υπηρεσίες της Επιτροπής απηύθυναν μήνυμα με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στον δικηγόρο της προσφεύγουσας. Το εν λόγω μήνυμα είχε ως εξής:

«Όπως συμφωνήθηκε τηλεφωνικώς, επισυνάπτεται αντίγραφο του εγγράφου που απευθύνθηκε στις ισπανικές αρχές στις 25 Ιουλίου 2001 —από το οποίο έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα στοιχεία— όσον αφορά την απόφαση Trasmediterránea. Η απόφαση αυτή θα δημοσιευθεί προσεχώς στην Επίσημη Εφημερίδα. Το ηλεκτρονικό αυτό μήνυμα ουδαμώς συνιστά τυπική ανάληψη υποχρεώσεως εκ μέρους της Επιτροπής.»

50 Στις 20 Απριλίου 2002, η Επιτροπή δημοσίευσε, στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, ανακοίνωση με την οποία πληροφορούσε τους τρίτους, συνοψίζοντας τα ουσιώδη στοιχεία της υποθέσεως, ότι δεν προβάλλει αντίρρηση για τις χορηγηθείσες στην Trasmediterránea επιδοτήσεις (ΕΕ C 96, σ. 4). Στην ανακοίνωση αυτή αναφέρεται ότι «[τ]ο κείμενο της αποφάσεως στην ή στις αυθεντικές γλώσσες, από το οποίο έχουν αφαιρεθεί τα εμπιστευτικά στοιχεία, διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση [διαδίκτυο της γενικής γραμματείας της Επιτροπής, ηλεκτρονική διεύθυνση της οποία είναι] http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids».

Διαδικασία

51 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Ιανουαρίου 2002, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.

52 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Μαΐου 2002, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία προς στήριξη της Επιτροπής. Με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 2002,

ο πρόεδρος του δευτέρου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου έκανε δεκτή την παρέμβαση αυτή. Το παρεμβαίνον κατέθεσε υπόμνημα και οι άλλοι διάδικοι κατέθεσαν εμπροθέσμως τις παρατηρήσεις τους επί του υπομνήματος αυτού.

53 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να κινήσει την προφορική διαδικασία, αφού έλαβε μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, βάσει του άρθρου 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, τα οποία συνίστανται σε μία σειρά γραπτών ερωτημάτων προς τους διαδίκους. Το παρεμβαίνον, κληθέν να απαντήσει στα εν λόγω ερωτήματα εγγράφως και πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, απάντησε συναφώς με το από 5 Ιουλίου 2004 έγγραφο.

54 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 13ης Ιουλίου 2004, οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις γραπτές και προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

55 Κατά την επ' ακροατηρίου, το παρεμβαίνον ζήτησε την άδεια να καταθέσει αντίγραφο αποφάσεως του Tribunal superior de justicia de Canarias (Ισπανία) υπ' αριθ. 551/2003, της 24ης Οκτωβρίου 2003, η οποία ακυρώνει εν μέρει το διάταγμα 113/1998. Αφού έγινε ακρόαση των παρατηρήσεων της καθής και του παρεμβαίνοντος επί της καταθέσεως του εν λόγω εγγράφου, αντίγραφο του οποίου έλαβαν, το εν λόγω έγγραφο προστέθηκε στον φάκελο της υποθέσεως.

56 Το παρεμβαίνον ζήτησε την άδεια να καταθέσει αντίγραφο της αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως της 24ης Οκτωβρίου 2003 του Tribunal superior de justicia de Canarias. Με απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2004, το Πρωτοδικείο δέχθηκε να προστεθεί στον φάκελο της υποθέσεως αντίγραφο του εν λόγω εγγράφου και να κοινοποιηθεί στην καθής και στο παρεμβαίνον. Το παρεμβαίνον δεν κατέθεσε το εν λόγω έγγραφο εμπροθέσμως.

57 Η προφορική διαδικασία έληξε στις 25 Φεβρουαρίου 2005.

Αιτήματα των διαδίκων

58 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή·

— να διατάξει, στα πλαίσια διεξαγωγής αποδείξεων, την Επιτροπή, το Βασίλειο της Ισπανίας και την Trasmediterránea να προσκομίσουν ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία·

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

59 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τα αιτήματα της προσφεύγουσας όσον αφορά την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων·

— να κρίνει την προσφυγή απαράδεκτη ή, επικουρικώς, να την απορρίψει ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

60 Το Βασίλειο της Ισπανίας, παρεμβαίνον υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τα αιτήματα της προσφεύγουσας όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα·

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

I — *Επιχειρήματα των διαδίκων*

61 Χωρίς να προβάλει ένσταση απαραδέκτου με χωριστό δικόγραφο, η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτόν της προσφυγής. Προς στήριξη της αμφισβητήσεως αυτής, η Επιτροπή προβάλλει αρχικώς δύο λόγους απαραδέκτου: ο πρώτος αντλείται από το ότι η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη, ο δεύτερος αντλείται από το ότι δεν υπάρχει πράξη δυναμένη να προσβληθεί με προσφυγή. Απαντώντας σε ερώτημα του Πρωτοδικείου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ανέφερε ρητώς ότι εμμένει στον πρώτο λόγο της περί απαραδέκτου, αλλά παραιτείται από τον δεύτερο.

62 Όσον αφορά τον προβαλλόμενο εκπρόθεσμο χαρακτήρα της προσφυγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εφόσον το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως κοινοποιήθηκε απευθείας στην προσφεύγουσα, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής αρχίζει να κινείται από της ημερομηνίας της εν λόγω κοινοποιήσεως, ημερομηνία κατά την οποία η προσφεύγουσα έλαβε γνώση του περιεχομένου της εν λόγω αποφάσεως.

63 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε για το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως με το μήνυμα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που της διαβιβάστηκε από τις υπηρεσίες της Επιτροπής στις 27 Σεπτεμβρίου 2001, ήτοι πλέον των τεσσάρων μηνών πριν από την άσκηση της παρούσας προσφυγής. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη.

64 Παρ' όλ' αυτά, με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή δέχεται ότι η κοινοποίηση της προσβαλλομένης αποφάσεως μπορούσε, λόγω του τύπου της, να δημιουργήσει ορισμένη σύγχυση στην προσφεύγουσα όσον αφορά το περιεχόμενό της. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι η διατύπωση του μηνύματος του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 μπορεί να δημιούργησε στην προσφεύγουσα σύγχυση όσον αφορά την προθεσμία που ισχύει για την άσκηση προσφυγής.

65 Η προσφεύγουσα δεν δέχεται ότι η προσφυγή της είναι εκπρόθεσμη.

66 Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, καταρχάς, ότι από την ίδια τη διατύπωση του άρθρου 230 ΕΚ προκύπτει ότι το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία λαμβάνεται γνώση πράξεως ως σημείου αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με τα κριτήρια της δημοσιεύσεως ή της κοινοποιήσεως της πράξεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Μαρτίου 1998, C-122/95, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1998, σ. I-973, σκέψη 35).

67 Η προσφεύγουσα προσθέτει, κατ' ουσίαν, ότι, εφόσον, κατά πάγια πρακτική, οι αποφάσεις της Επιτροπής, όπως εν προκειμένω η προσβαλλομένη, αποτελούν το αντικείμενο δημοσιεύσεως, μπορούσε νομίμως να υπολογίζει ότι η δημοσίευση αυτή θα ελάμβανε χώρα και, συνεπώς, να θεωρήσει ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής θα άρχιζε από την ημερομηνία της εν λόγω δημοσιεύσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 28ης Ιανουαρίου 1999, T-14/96, BAI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-139, σκέψεις 35 επ.). Τούτο δε, τοσούτω μάλλον που εν προκειμένω, στο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, αναφερόταν, αφενός, ότι η απόφαση θα δημοσιευόταν προσεχώς στην Επίσημη Εφημερίδα και, αφετέρου, ότι το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ουδαμώς συνιστά τυπική ανάληψη υποχρεώσεως εκ μέρους της Επιτροπής.

68 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, μόνον τυπική κοινοποίηση της Επιτροπής μπορεί να έχει αποφασιστική αξία για τον καθορισμό του σημείου αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Πάντως, εν προκειμένω, αναμφισβήτητα ο τυπικός χαρακτήρας της κοινοποιήσεως δεν συντρέχει για τους λόγους ότι απευθύνθηκε σε πρόσωπο που στερείται κάθε εξουσίας εκπροσωπήσεως της προσφεύγουσας, ότι ο μη τυπικός χαρακτήρας της κοινοποιήσεως τονιζόταν από την Επιτροπή και ότι, εφόσον η προσφεύγουσα δεν ήταν παραλήπτης της προσβαλλομένης αποφάσεως, η εν λόγω απόφαση δεν μπορούσε να της κοινοποιηθεί τυπικώς.

69 Επιπλέον, η κοινοποίηση αυτή παραβιάζει προδήλως τον κώδικα ορθής διοικητικής συμπεριφοράς του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις σχέσεις του με το κοινό, που επισυνάπτεται ως παράρτημα στον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής (ΕΕ 2000, L 308, σ. 26, 32), σύμφωνα με τον οποίον οι κοινοποιούμενες αποφάσεις αναφέρουν σαφώς τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής καθώς και τους τρόπους ασκήσεως της εν λόγω προσφυγής. Πάντως, εν προκειμένω, η προϋπόθεση αυτή δεν τηρήθηκε.

70 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου που έχουν παγίως θεσπισθεί στο διοικητικό δίκαιο των κρατών μελών, οι μη πλήρεις κοινοποιήσεις ή οι κοινοποιήσεις που δεν πληρούν τις κατ' ουσίαν επιβαλλόμενες τυπικές προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η πληροφόρηση σχετικά

με τα διαθέσιμα ένδικα μέσα, στερούνται κάθε αποτελέσματος, μεταξύ των οποίων η κίνηση της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής. Τέτοιου είδους αρχές θεσπίζονται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 58, παράγραφος 2, του ισπανικού νόμου σχετικά με το νομικό καθεστώς και τη διοικητική διαδικασία κοινού δικαίου.

71 Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι άσκησε προσφυγή βάσει των πληροφοριακών στοιχείων περί της προσβαλλομένης αποφάσεως που μπόρεσε να λάβει, συμβουλευόμενη τον δικτυακό τόπο της Επιτροπής.

II — *Εκτίμηση του Πρωτοδικείου*

72 Σύμφωνα με το άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ, οι προσφυγές ακυρώσεως πρέπει να ασκούνται εντός δύο μηνών. Η εν λόγω προθεσμία κινείται, ανάλογα με την περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξεως, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως.

73 Από την ίδια τη διατύπωση της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει γνώση της πράξεως ως σημείου αφετηρίας της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής εμφανίζει δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με τη δημοσίευση ή την κοινοποίηση (βλ. σκέψη 35 της αποφάσεως Γερμανία κατά Συμβουλίου, στη σκέψη 66 ανωτέρω, και την απόφαση του Πρωτοδικείου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, Τ-190/00, Regione Siciliana κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5015, σκέψη 30, και την εκεί αναφερόμενη νομολογία). Από τη νομολογία προκύπτει επίσης ότι, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, εναπόκειται στον γνωρίζοντα την ύπαρξη πράξεως που τον αφορά να ζητήσει το πλήρες κείμενό της εντός ευλόγου προθεσμίας, όμως, με την επιφύλαξη αυτή, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής δεν μπορεί να υπολογισθεί παρά μόνο από την ημέρα που ο τρίτος ενδιαφερόμενος έλαβε ακριβή γνώση του περιεχομένου και των αιτιολογικών σκέψεων της εν λόγω πράξεως κατά τρόπο που να του επιτρέπει να ασκήσει το δικαίωμά του για προσφυγή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 1988, 236/86, Dillinger Hüttenwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σκέψη 14, και της 19ης Φεβρουαρίου 1998, C-309/95, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1998, σ. I-655, σκέψη 18).

74 Υπό την έννοια της ίδιας αυτής διατάξεως, η κοινοποίηση είναι η πράξη με την οποία ο συντάκτης πράξεως ατομικής ισχύος την ανακοινώνει στους αποδέκτες της και τους δίνει έτσι τη δυνατότητα να λάβουν γνώση της πράξεως αυτής (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Europemballage και Continental Can κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 445, σκέψη 10, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-338/94, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1617, σκέψη 70). Η ερμηνεία αυτή προκύπτει επίσης από το άρθρο 254, παράγραφος 3, ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο οι αποφάσεις κοινοποιούνται στους αποδέκτες τους και ισχύουν από της κοινοποιήσεώς τους.

75 Εν προκειμένω, το Βασίλειο της Ισπανίας είναι ο μόνος αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία του κοινοποιήθηκε με έγγραφο του αντιπροέδρου της Επιτροπής, με ημερομηνία 25 Ιουλίου 2001.

76 Εφόσον η προσφεύγουσα δεν είναι ο αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως, το κριτήριο της κοινοποιήσεως της πράξεως δεν τυγχάνει εφαρμογής επ' αυτής (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 73 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, σκέψη 17). Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι μια απόφαση κοινοποιείται σε πρόσωπο που δεν είναι ο αποδέκτης της, κατά την έννοια του άρθρου 254, παράγραφος 3, ΕΚ, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλομένη εν προκειμένω απόφαση δεν κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα. Συναφώς, πρέπει καταρχάς να επισημανθεί ότι η Επιτροπή, αναφέροντας ρητώς στην από 27 Σεπτεμβρίου 2001 ηλεκτρονική επιστολή της ότι η εν λόγω επιστολή ουδόλως συνιστά τυπική ανάληψη υποχρεώσεως εκ μέρους της, αρνήθηκε να διασφαλίσει στην προσφεύγουσα ότι το συνημμένο στην επιστολή αυτή έγγραφο αντιστοιχεί σαφώς στην κοινοποιηθείσα προς τις ισπανικές αρχές απόφαση. Επομένως, η εν λόγω επιστολή δεν επέτρεψε στην προσφεύγουσα να λάβει ακριβή γνώση του περιεχομένου και των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά τρόπο που να της επιτρέπει να ασκήσει το δικαίωμά της για προσφυγή. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά κοινοποίηση στην προσφεύγουσα κατά την έννοια του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 1980, 76/79, Könecke κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 349, σκέψη 7). Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι η επίμαχη ηλεκτρονική επιστολή, στην οποία επισυνάπτονταν μη χρονολογημένο και ανυπόγραφο αντίγραφο της επιστολής που απευθύνθηκε στις ισπανικές αρχές στις 25 Ιουλίου 2001, από το οποίο είχαν αφαιρεθεί τα απόρρητα στοιχεία, δεν απευθύνθηκε άμεσα στην ίδια την προσφεύγουσα, αλλά στον δικηγόρο της.

77 Όσον αφορά πράξεις οι οποίες, κατά πάγια πρακτική του εν λόγω οργάνου, αποτελούν το αντικείμενο δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, μολονότι η εν λόγω δημοσίευση δεν αποτελεί προϋπόθεση της εφαρμογής τους, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν δεχθεί ότι το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει γνώση δεν ισχύει και η ημερομηνία δημοσιεύσεως κινεί την προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής (βλ., όσον αφορά τις πράξεις του Συμβουλίου που αφορούν τη σύναψη διεθνών συμβάσεων που δεσμεύουν την Κοινότητα, τη σκέψη 39 της αποφάσεως Γερμανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 66 ανωτέρω, και, όσον αφορά τις αποφάσεις της Επιτροπής για τη λήξη διαδικασίας εξετάσεως ενισχύσεων βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, τη σκέψη 36 της αποφάσεως ΒΑΙ κατά Επιτροπής, σκέψη 67 ανωτέρω). Πράγματι, υπό τις συνθήκες αυτές, ο ενδιαφερόμενος τρίτος μπορεί νομίμως να υπολογίζει ότι η επίμαχη πράξη θα δημοσιευθεί.

78 Σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, οι αποφάσεις με τις οποίες η Επιτροπή διαπιστώνει, μετά από προκαταρκτική έρευνα, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο, καθόσον εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το συμβατόν του με την κοινή αγορά και αποφασίζει ότι το εν λόγω μέτρο συνάδει προς την κοινή αγορά αποτελούν το αντικείμενο σύντομης ανακοινώσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, με μνεία της δυνατότητας να ληφθεί αντίγραφο της απόφασης στην αυθεντική γλωσσική απόδοση ή αποδόσεις. Η ανακοίνωση αυτή, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την παροχή στους τρίτους ενδιαφερόμενους σύντομης περιλήψεως των ουσιωδών στοιχείων της αποφάσεως, αναφέρει, κατ' ουσίαν, το εν λόγω κράτος μέλος, τον αριθμό της ενισχύσεως, τον τίτλο της, τον σκοπό της, τη νομική της βάση, το ποσόν και την έντασή της, τον προϋπολογισμό που της ανατίθεται και τη διάρκειά της.

79 Κατά πάγια πρακτική της Επιτροπής, η οποία αναπτύχθηκε από τον Μάιο του 1999, κατόπιν της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 659/1999, η σύντομη ανακοίνωση που αναφέρεται στην προηγούμενη σκέψη περιλαμβάνει παραπομπή στον δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας της Επιτροπής, με τη μνεία ότι το πλήρες κείμενο της εν λόγω αποφάσεως, από το οποίο έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα στοιχεία, διατίθεται στην αυθεντική γλωσσική απόδοση ή αποδόσεις.

80 Το γεγονός ότι η Επιτροπή παρέχει στους τρίτους πλήρη πρόσβαση στο κείμενο αποφάσεως που διατίθεται στον δικτυακό της τόπο, σε συνδυασμό με τη δημοσίευση σύντομης ανακοινώσεως *στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, το οποίο επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να γνωρίσουν την εν λόγω απόφαση και τους πληροφορεί για τη δυνατότητα αυτή προσβάσεως μέσω διαδικτύου, πρέπει να θεωρηθεί ως δημοσίευση κατά την έννοια του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ.

81 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι αμελητέο αν η προσφεύγουσα είχε επαρκή γνώση της προσβαλλομένης αποφάσεως από τις 27 Σεπτεμβρίου 2001, ημερομηνία διαβιβάσεως της προαναφερθείσας ηλεκτρονικής επιστολής. Το ζήτημα αυτό δεν ασκεί επιρροή για τον καθορισμό της αφετηρίας της προθεσμίας προς άσκηση προσφυγής, εφόσον δεν τίθεται, εν προκειμένω, θέμα εφαρμογής του κριτηρίου της λήψεως γνώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, που προβλέπεται επικουρικώς στο άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ. Πράγματι, η προσφεύγουσα μπορούσε νομίμως να υπολογίσει ότι η προσβαλλομένη απόφαση θα αποτελέσει το αντικείμενο δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, μέσω της περιγραφείσας στην προηγούμενη σκέψη διαδικασίας.

82 Εν προκειμένω, προκύπτει εξάλλου από τον φάκελο της υποθέσεως ότι η Επιτροπή δημοσίευσε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, της 20ής Απριλίου 2002, σύντομη ανακοίνωση σχετικά με την προσβαλλομένη απόφαση, αναφέροντας την ημερομηνία εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, τον αριθμό της ενισχύσεως, τον τίτλο της, τον σκοπό της, τη νομική της βάση, τον προϋπολογισμό που της ανατίθεται και τη διάρκειά της. Στην εν λόγω ανακοίνωση αναφέρονταν επίσης ότι το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην αυθεντική γλωσσική απόδοση ή αποδόσεις, από το οποίο είχαν αφαιρεθεί τα απόρρητα στοιχεία, διατίθεται στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής και, συναφώς, ανέφερε την ηλεκτρονική διεύθυνση για την πρόσβαση στο εν λόγω κείμενο. Εξάλλου, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως υπήρχε σαφώς στον αναφερθέντα δικτυακό τόπο.

83 Εφόσον η προσφυγή ασκήθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2002, ήτοι πριν από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν είναι εκπρόθεσμη.

84 Έτι επικουρικότερον, προστίθεται ότι, εν προκειμένω, η προσφυγή δεν μπορεί να θεωρηθεί εκπρόθεσμη ακόμη και στην περίπτωση εφαρμογής του επικουρικού κριτηρίου της ημερομηνίας λήψεως γνώσεως της πράξεως.

85 Πράγματι, συνομολογείται ότι, μολονότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει νομοτύπως κοινοποιηθεί στην προσφεύγουσα με την ανακοίνωση της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 (βλ. σκέψη 75 ανωτέρω), η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε παρ' όλ' αυτά την ύπαρξη της αποφάσεως αυτής κατά την εν λόγω ημερομηνία. Επομένως, η προσφεύγουσα έπρεπε, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 72 ανωτέρω νομολογία, να ζητήσει το πλήρες κείμενο σε εύλογη προθεσμία, η οποία άρχισε να κινείται στις 27 Σεπτεμβρίου 2001.

86 Υπό τις συνθήκες της συγκεκριμένης περιπτώσεως, και λαμβανομένου υπόψη ειδικότερα του γεγονότος ότι η ηλεκτρονική επιστολή της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 ανέφερε ρητώς ότι η προσβαλλομένη απόφαση θα δημοσιευθεί προσεχώς στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως*, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εύλογη προθεσμία για να ζητηθεί η κοινοποίηση του πλήρους κειμένου της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορεί να είναι συντομότερη από την προθεσμία που είναι απαραίτητη στην Επιτροπή για να δημοσιεύσει την ανακοίνωση σχετικά με την εν λόγω απόφαση. Πάντως, συνομολογείται ότι η δημοσίευση της ανακοινώσεως αυτής έγινε στις 20 Απριλίου 2002, ήτοι μεταγενέστερα από την ημερομηνία ασκήσεως της παρούσας προσφυγής. Επομένως, η παρούσα προσφυγή δεν ασκήθηκε εκπρόθεσμα.

87 Ενόψει των προηγουμένων, πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου που αντλείται από την εκπρόθεσμη άσκηση προσφυγής και η προσφυγή να κριθεί παραδεκτή.

Επί της ουσίας

88 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλομένη απόφαση είναι παράνομη, όσον αφορά τις επιδοτήσεις του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως καθώς και όσον αφορά την επιδότηση του 1998.

89 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται ότι καθεμία από τις δύο αυτές πτυχές της προσβαλλομένης αποφάσεως συνάδει προς το δίκαιο.

I — *Όσον αφορά την επιδότηση του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως*

90 Ως προς την επιδότηση του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει δύο λόγους. Ο πρώτος αντλείται από μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Ο δεύτερος αντλείται από πλάνη εκτιμήσεως της Επιτροπής.

91 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, αμφισβητεί το βάσιμον των λόγων αυτών.

Α — Επί του λόγου που αντλείται από τη μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

92 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, παρά το γεγονός ότι οι καταγγελίες της αφορούσαν ρητώς τις δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού που καταλογίζονται στο οικονομικό έτος 1997, η προσβαλλομένη απόφαση δεν περιλαμβάνει καμία συγκεκριμένη αιτιολογία επ' αυτού. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν παρέχει καμία διευκρίνιση ως προς το ποσόν της επιδοτήσεως

για το 1997 και αναφέρει μόνον ότι οι καταβολές αφορούν δικαιώματα και υποχρεώσεις που συνδέονται με τη σύμβαση. Βάσει της σύντομης αυτής αιτιολογίας δεν μπορεί να γίνουν γνωστοί οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι οι δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού καταλογίστηκαν ορθώς, πράγμα το οποίο συνιστά ήδη αιτία ακυρώσεως.

93 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η αναφορά και μόνον σε δύο ρήτρες της συμβάσεως του 1978 δεν μπορεί, ελλείψει ελαχίστων νομικών και πραγματικών λόγων δικαιολογούντων την εφαρμογή τους, να συνιστά πρόσφορη αιτιολογία. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 28 της συγγραφής υποχρεώσεων αφορά σχέδια επενδύσεων που ενέκρινε η Ισπανική Κυβέρνηση, τα οποία δεν αναφέρονται στην προσβαλλομένη απόφαση και στα οποία ουδόλως αναφέρεται η Επιτροπή στα γραπτά της υπομνήματα.

94 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η συμβατική βάση των πληρωμών σχετικά με τις δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού είναι η ίδια ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της επιδοτήσεως του 1997 ή στο πλαίσιο της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως και ότι, ως εκ τούτου, η εκτεθείσα στην προσβαλλομένη απόφαση συλλογιστική τυγχάνει εφαρμογής κατά τον ίδιο τρόπο για τις δύο επιδοτήσεις. Περαιτέρω, με την εν λόγω συλλογιστική εξηγούνται επαρκώς οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι οι εν λόγω πληρωμές απορρέουν από τη σύμβαση του 1978.

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

95 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την πράξη, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να μπορεί να ασκεί τον έλεγχό του. Η απαίτηση αιτιολογίας πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως,

ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 2001, C-17/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2481, σκέψεις 35 και 36, και απόφαση του Πρωτοδικείου, της 13ης Ιανουαρίου 2004, T-158/99, Thermenhotel Stoiser Franz κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 94 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

96 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται καταρχάς ότι στην προσβαλλομένη απόφαση αναφέρεται ότι η επιδότηση του 1997 και η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως συνδέονται με την εκτέλεση της συμβάσεως του 1978.

97 Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση εκδόθηκε εντός πλαισίου, το οποίο γνώριζε καλώς η προσφεύγουσα. Πράγματι, από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα είχε στην κατοχή της την έκθεση του Tribunal de Cuentas (ισπανικού Ελεγκτικού Συνεδρίου) ως προς τα οικονομικά αποτελέσματα της λήξεως της συμβάσεως του 1978 (στο εξής: έκθεση του Tribunal de Cuentas) το οποίο ενέκρινε το σύνολο των χορηγηθεισών στην Trasmediterránea επιδοτήσεων στο πλαίσιο της λύσεως της εν λόγω συμβάσεως. Η έκθεση αυτή εξετάζει, μεταξύ άλλων, τον καταλογισμό των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού σε βάρος του Δημοσίου βάσει της λύσεως της συμβάσεως και του οικονομικού έτους 1997. Περαιτέρω, η έκθεση αναφέρει σαφώς το ποσό των δαπανών αναδιαρθρώσεως που καταλογίζονται στους κρατικούς λογαριασμούς βάσει της λύσεως της συμβάσεως και βάσει του οικονομικού έτους 1997.

98 Περαιτέρω, όσον αφορά την αντιστάθμιση των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού στο πλαίσιο της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως, η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει σαφώς ότι η εν λόγω αντιστάθμιση απορρέει από τις βασικές αρχές υπ' αριθ. 25 και 28 της συγγραφής υποχρεώσεων. Ασφαλώς, η αιτιολογία αυτή δεν σκοπεί συγκεκριμένα στην επιδότηση του 1997. Πάντως, βάσει του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε η προσβαλλομένη απόφαση, η

προσφεύγουσα είχε πράγματι τη δυνατότητα να αντιληφθεί ότι η αιτιολογία αυτή τυγχάνει εφαρμογής στο σύνολο των αντισταθμίσεων των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού, ανεξαρτήτως του αν οι δαπάνες αυτές καταλογίζονται στο Δημόσιο βάσει του οικονομικού έτους 1997 ή βάσει της λύσεως της συμβάσεως του 1978. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι είχε αντιληφθεί ότι η εν λόγω αιτιολογία καλύπτει το σύνολο των δαπανών αναδιαρθρώσεως, εφόσον, με τα γραπτά της υπομνήματα, αμφισβητεί ότι η αναφορά στις βασικές αρχές υπ' αριθ. 25 και 28 της συγγραφής υποχρεώσεων συνιστά πρόσφορη αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως ως προς το αν η αντιστάθμιση των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού απορρέει από τη σύμβαση του 1978.

99 Ενόψει των προηγουμένων, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ακόμη και αν η προσβαλλομένη απόφαση δεν διατυπώθηκε με την ευκταία ακρίβεια όσον αφορά τις δαπάνες αναδιαρθρώσεως, το γεγονός αυτό δεν εμπόδισε ούτε την προσφεύγουσα ούτε το Πρωτοδικείο να αντιληφθούν τη συλλογιστική της Επιτροπής και να εκτιμήσουν συναφώς το βάσιμο της αποφάσεως.

100 Επομένως, ο λόγος που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Β — Επί του λόγου που αντλείται από πλάνη εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του άρθρου 88 ΕΚ

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

101 Κατ' ουσίαν, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι οι επιδοτήσεις για το 1997 και την εκκαθάριση πηγάζουν από τη σύμβαση του 1978. Επομένως, η Επιτροπή χαρακτήρισε τις εν λόγω επιδοτήσεις ως υφιστάμενες ενισχύσεις κατά παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ. Ο λόγος αυτός αποτελείται από δύο σκέλη, το πρώτο σκέλος είναι σχετικό με τις δαπάνες

αναδιαρθρώσεως του προσωπικού, ενώ το δεύτερο αφορά τον καταλογισμό των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε η Trasmediterránea και καλύπτονται από την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως.

α) Επί του πρώτου σκέλους

102 Πρώτον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι οι δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού προκύπτουν από τη σύμβαση του 1978.

103 Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, καταρχάς, ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων, που προβάλλεται στην προσβαλλομένη απόφαση, αφορά μόνον τις συνήθεις δαπάνες εκμεταλλεύσεως, αποκλειομένων των εκτάκτων δαπανών όπως οι αναληφθείσες για την αναδιάρθρωση του προσωπικού. Επιπλέον, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει στα γραπτά της υπομνήματα η Επιτροπή, από τη διατύπωση της βασικής αρχής υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο β', σημείο 7, της συγγραφής υποχρεώσεων, το οποίο αφορά την τεχνική αναδιάρθρωση, δεν προκύπτει ότι η Trasmediterránea δικαιούται να μετακυλίει τις έκτακτες δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού και να τις καταλογίζει στους κρατικούς λογαριασμούς. Η διάταξη αυτή σκοπεί μόνον στην παρότρυνση της Trasmediterránea προς ορθή διαχείριση και αύξηση της παραγωγικότητάς της. Ο εν λόγω μηχανισμός δημιουργίας κινήτρων προέβλεπε ότι η αμοιβή της Trasmediterránea για ένα οικονομικό έτος αυξάνει όταν μειώνεται η εισφορά του Δημοσίου που προορίζεται να καλύψει το λειτουργικό έλλειμμα του οικονομικού αυτού έτους. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν είναι ούτε θεμιτό ούτε σύμφωνο προς τη σύμβαση να απαιτείται, βάσει της εν λόγω διατάξεως, η αντιστάθμιση εκ μέρους του Δημοσίου των εκτάκτων δαπανών που έγιναν για την αναδιάρθρωση της επιχειρήσεως.

104 Η προσφεύγουσα, για να στηρίξει την άποψή της ότι οι έκτακτες δαπάνες αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής της βασικής αρχής υπ' αριθ. 5 της συγγραφής υποχρεώσεων, ζητεί την προσκόμιση των εκθέσεων της IGAE σχετικά με τους κρατικούς λογαριασμούς για τα οικονομικά έτη 1990 έως 1997.

105 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 28 της συγγραφής υποχρεώσεων, η οποία προβάλλεται επίσης στην προσβαλλομένη απόφαση, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την αντιστάθμιση των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού με την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως, διότι η διάταξη αυτή αφορά μόνο τα τετραετή σχέδια που είχαν υποβληθεί προς έγκριση της Ισπανικής Κυβερνήσεως. Πάντως, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, αντίθετα προς ό,τι αναφέρει η προσβαλλομένη απόφαση, οι δαπάνες αναδιαρθρώσεως που αντισταθμίζονται με την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως δεν προκύπτουν από τα σχέδια αναδιαρθρώσεως 1990-1994 και 1995-1997, αλλά απορρέουν από το σχέδιο αναδιαρθρώσεως 1996-1997, το οποίο δεν είναι τετραετές σχέδιο. Εξάλλου, ακόμη κι αν, όπως υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας, το εν λόγω σχέδιο αναδιαρθρώσεως κάλυπτε, στην πραγματικότητα, τη χρονική περίοδο 1996-1999, επρόκειτο για σχέδιο που σκοπούσε να αναπτύξει τα αποτελέσματά του σε χρονική στιγμή όπου η σύμβαση του 1978 είχε ήδη καταγγελθεί και για τα οικονομικά έτη για τα οποία η σύμβαση αυτή δεν θα ίσχυε πλέον. Εξάλλου, το εν λόγω σχέδιο εγκρίθηκε από την αντισυμβαλλόμενη αρχή μόλις το 1999.

106 Προς στήριξη των αξιώσεών της, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει τις κεντρικές ισπανικές αρχές να προσκομίσουν το σύνολο του φακέλου σχετικά με τα σχέδια αναδιαρθρώσεως για τη χρονική περίοδο 1995-1997.

107 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αντιστάθμιση των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού με τις επιδοτήσεις για τη λύση της συμβάσεως και για το 1997 απορρέει από ανεξάρτητες αποφάσεις της αντισυμβαλλόμενης διοικήσεως.

108 Όσον αφορά την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως, ο καταλογισμός των δαπανών αναδιαρθρώσεως στους κρατικούς λογαριασμούς προκύπτει από αποφάσεις της αντισυμβαλλόμενης διοικήσεως, με ημερομηνία αντιστοίχως 26 Οκτωβρίου 1998 και 25 Φεβρουαρίου 1999, οι οποίες συνεπάγονται τροποποίηση της συμβάσεως του 1978. Η προσφεύγουσα προσθέτει, κατ' ουσίαν, ότι αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας, οι δύο αυτές αποφάσεις δεν συνιστούν απλές μονομερείς ερμηνείες της συμβάσεως του 1978, σύμφωνες προς το ισπανικό διοικητικό δίκαιο, αλλά πρέπει να θεωρηθούν ως πραγματικές τροποποιήσεις της συμβάσεως του 1978, εφόσον συνεπάγονται ανισορροπία των αρχικώς προβλεφθεισών παροχών, όπως τόνισε το Tribunal de Cuentas.

109 Όσον αφορά την επιδότηση για το 1997, η αντιστάθμιση των δαπανών αναδιαρθρώσεως προκύπτει από την απόφαση της αντισυμβαλλόμενης αρχής που χρονολογείται από τον Οκτώβριο του 1995 και εγκρίνει το σχέδιο αναδιαρθρώσεως του προσωπικού για τη χρονική περίοδο 1995-1997.

110 Ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η εν λόγω απόφαση συνιστά νομότυπη μονομερή ερμηνεία της συμβάσεως του 1978, η χορήγηση της επιδοτήσεως για το 1997 δεν συνάδει προς την εν λόγω ερμηνεία της συμβάσεως του 1978. Πράγματι, η απόφαση του Οκτωβρίου 1995 επέβαλε στο Δημόσιο τη μείωση των ετησίως εισφερομένων κεφαλαίων με τη μορφή μειώσεως άλλων δαπανών που αντισταθμίζουν την αύξηση των δαπανών του προσωπικού, πράγμα το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω.

111 Προς απόδειξη του τελευταίου αυτού πραγματικού περιστατικού, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση των εκθέσεων της IGAE σχετικά με τους κρατικούς λογαριασμούς για τα οικονομικά έτη 1990 έως 1997.

112 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι αντισταθμίσεις των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού στο πλαίσιο της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως και στο πλαίσιο της επιδοτήσεως του 1997 απορρέουν από τη σύμβαση του 1998.

113 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι, κατ' εφαρμογήν της βασικής αρχής υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο β', σημεία 1, 5 και 7, και της βασικής αρχής υπ' αριθ. 28 της συγγραφής υποχρεώσεων, τα έξοδα αναδιαρθρώσεως του προσωπικού της Trasmediterránea μπορούν να χρηματοδοτηθούν από εισφορές δημοσίων κεφαλαίων στο πλαίσιο της συμβάσεως του 1978.

114 Σύμφωνα με την Επιτροπή, η προσφεύγουσα προσδίδει στις εν λόγω βασικές αρχές αδικαιολογήτως συσταλτική ερμηνεία παρά την προφανή γραμματική τους σημασία. Η εν λόγω ερμηνεία βασίζεται κατ' ουσία στις αμφιβολίες που διατύπωσε η IGAE στο πλαίσιο της εσωτερικής διοικητικής διαδικασίας που διεξήχθη πριν από την καταβολή των εν λόγω επιδοτήσεων.

115 Η Επιτροπή προσθέτει ότι το Tribunal de Cuentas, που αποτελεί το εξωτερικό όργανο ελέγχου, κατέληξε ότι η χρηματοδότηση των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού από δημόσιους πόρους συνάδει πλήρως προς τις διατάξεις της συμβάσεως του 1978 και χάρη στη χρηματοδότηση αυτή έγινε συνολική οικονομία 12,255 δισεκατομμυρίων ESP δημοσίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια της περιόδου 1990-1997.

116 Ασφαλώς, η γνώμη του Tribunal de Cuentas δεν είναι αποφασιστικής σημασίας. Πάντως, η γνώμη αυτή ενισχύει τον εύλογο χαρακτήρα της υποστηριζόμενης από την Επιτροπή ερμηνείας της συμβάσεως του 1978. Επιπλέον, δεν προβλήθηκε καν ότι τα εθνικά δικαστήρια επιλήφθηκαν προσφυγής με σκοπό να αμφισβητηθεί το συμβατόν των επιμάχων πληρωμών με τη σύμβαση του 1978.

117 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν είναι ευκόλως κατανοητό ότι, ελλείψει κάθε άλλου νομικού τίτλου, απόφαση της αντισυμβαλλόμενης διοικήσεως επαρκεί για να καταβληθούν τα επίμαχα ποσά. Οι αποφάσεις στις οποίες αναφέρεται η προσφεύγουσα δεν τροποποίησαν τη σύμβαση του 1978, αλλά είναι αποκλειστικώς η καταφατική απάντηση της ισπανικής διοικήσεως στο ζήτημα αν η Trasmediterránea δικαιούνταν ή όχι, δυνάμει της συμβάσεως του 1978, να λάβει τις εν λόγω πληρωμές.

118 Η Επιτροπή καταλήγει συναφώς ότι, ενόψει του κειμένου της συμβάσεως και της εφαρμογής της, καθώς και της θέσεως της ισπανικής διοικήσεως και του Tribunal de Cuentas όπως αναφέρθηκε στην έκθεσή του, τα δημόσια κεφάλαια που προορίζονταν για την αναδιάρθρωση του προσωπικού απορρέουν από τη σύμβαση του 1978 και επομένως συνιστούν υφιστάμενες ενισχύσεις.

119 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η σύμβαση του 1978 δεν περιλαμβάνει καμία εξαντλητική απαρίθμηση και διευκρινίζει τις θέσεις που μπορεί να περιλαμβάνονται ως δαπάνες και έσοδα του τμήματος «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών. Το Βασίλειο της Ισπανίας προσθέτει ότι η σύμβαση του 1978 είναι

σύμβαση διοικητικού δικαίου και, ως εκ τούτου, η εξουσία αποφάσεως για δαπάνες που πρέπει να περιλαμβάνονται στους κρατικούς λογαριασμούς ανήκει στην αντισυμβαλλόμενη διοίκηση στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της για ερμηνεία των συμβάσεων, που προβλέπεται από τους εθνικούς κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων. Οι προβαλλόμενες άδειες που χορήγησε η αντισυμβαλλόμενη αρχή βάσει των οποίων η προσφεύγουσα αναζητεί να δικαιολογήσει τον χαρακτηρισμό της επιδοτήσεως του 1997 και της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως ως νέες ενισχύσεις είναι, πράγματι, απλώς η εκδήλωση της ασκήσεως της εξουσίας ερμηνείας της συμβάσεως του 1978 που απολαύει ως όργανο υπεύθυνο για τη σύναψη της συμβάσεως αυτής.

β) Επί του δευτέρου σκέλους

120 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι για την ορθή εφαρμογή της συμβάσεως του 1978, οι ισπανικές αρχές έπρεπε να αντισταθμίζουν το ποσόν των υποχρεώσεων που καταλογίζονται σε κάθε οικονομικό έτος με το πλεόνασμα του εν λόγω οικονομικού έτους, ούτως ώστε να γίνεται δεκτή επιδότηση βάσει της εκκαθαρίσεως μόνον για τις υποχρεώσεις που καταλογίζονται στα ελλειμματικά οικονομικά έτη ή για τα οποία το εγγεγραμμένο πλεόνασμα δεν επιτρέπει την αντιστάθμιση των κρισίμων υποχρεώσεων. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, εφόσον οι ισπανικές αρχές δεν ενήργησαν κατά τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρήσει ότι η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως απορρέει από τη σύμβαση του 1978 ούτε, συνεπώς, ότι η εν λόγω επιδότηση συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση.

121 Προς στήριξη των αξιώσεών της, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, καταρχάς, ότι, ελλείψει συγκεκριμένων διατάξεων σχετικά με τη λύση της συμβάσεως του 1978, η λύση της εν λόγω συμβάσεως πρέπει να εκτελεστεί κατ' εφαρμογήν των κανόνων σχετικά με τους κρατικούς λογαριασμούς οι οποίοι, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, απαιτούν κάθε υποχρέωση που οδηγεί σε συμψηφισμό στο πλαίσιο της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως να καταλογίζεται στο οικονομικό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου δημιουργείται.

122 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων προκύπτει ότι η Trasmediterránea δικαιούται μόνον το ευεργέτημα δημοσιονομικού συμψηφισμού για το έλλειμμα που προκύπτει,

ενδεχομένως, κατά το τέλος του οικονομικού έτους, από τα τμήματα «λειτουργία» και «επενδύσεις» των κρατικών λογαριασμών. Πάντως, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, το τμήμα «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών πιστώθηκε με πλεόνασμα για το οικονομικό έτος 1991-1995 και το αυτό θα συνέβαινε για το οικονομικό έτος 1997 χωρίς τον αδικαιολόγητο καταλογισμό των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού.

123 Αντιθέτως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι από τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων απορρέει ότι ο συμψηφισμός πρέπει να γίνεται μεταξύ των πλεονασμάτων του τμήματος «λειτουργία» και των ενδεχομένων ελλειμμάτων του τμήματος «επενδύσεις». Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, από τη διατύπωση της βασικής αρχής υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο α', σημείο 3, και Β, στοιχείο α', σημείο 1, της συγγραφής υποχρεώσεων προκύπτει ότι η δημόσια επιδότηση, που χορηγείται για κάθε οικονομικό έτος, χρησιμοποιείται ως εισερχόμενο για την εξισορρόπηση κάθε τμήματος, θεωρουμένου μεμονωμένα. Ο διαχωρισμός των δύο τμημάτων ανταποκρίνεται ακριβώς στην ιδέα διασφαλίσεως της Trasmediterránea ότι θα λάβει επιδότηση ποσού ίσου με το ποσόν του δημοσιονομικού κόστους της που περιλαμβάνεται στο τμήμα «επενδύσεις», ανεξαρτήτως του ποσού των εσόδων της. Το εν λόγω κόστος λαμβάνεται υπόψη μόνον για την εξισορρόπηση, ενδεχομένως, του τμήματος «λειτουργία» που αντανακλά τις άλλες τρέχουσες δαπάνες της Trasmediterránea.

124 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, οι δηλώσεις του Βασιλείου της Ισπανίας για τον συμψηφισμό μεταξύ των δύο τμημάτων δεν ενισχύονται από κανένα αποδεικτικό στοιχείο που να αποδεικνύει αδιαμφισβήτητα τον τρόπο με τον οποίον εφαρμόστηκε η σύμβαση του 1978 όσον αφορά τον ενδεχόμενο συμψηφισμό μεταξύ των δύο τμημάτων. Η εν λόγω απόδειξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσκομίστηκε με την παραπομπή σε πίνακα που περιλαμβάνεται στην έκθεση του Tribunal de Cuentas, διότι δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι ο εν λόγω πίνακας είναι εσφαλμένος

125 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ακόμη ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 26 της συγγραφής υποχρεώσεων επιτρέπει συμψηφισμό μεταξύ των ενδεχομένων πλεονασμάτων λειτουργίας ενός οικονομικού έτους και των ελλειμμάτων που προκύπτουν από άλλα οικονομικά έτη, συμψηφισμός ο οποίος συνεπάγεται μείωση των εισφερομένων από το δημόσιο κεφαλαίων. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, το έλλειμμα ή το πλεόνασμα που σκοπεί η βασική αρχή υπ' αριθ. 26 προκύπτει μόνον από τη στάθμιση των κεφαλαίων που προκαταβάλλει το Δημόσιο σύμφωνα με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού και της πράγματι οφειλομένης εισφοράς μετά την εκκαθάριση των κρατικών λογαριασμών.

126 Αφενός, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη ή μη ύπαρξη συμψηφισμού μεταξύ του πλεονάσματος λειτουργίας και της ελλείψεως επενδύσεων και, αφετέρου, να ερμηνευθεί η βασική αρχή υπ' αριθ. 26 της συγγραφής υποχρεώσεων, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση των εκθέσεων της IGAE σχετικά με τους κρατικούς λογαριασμούς για τα οικονομικά έτη 1990 έως 1997.

127 Η προσφεύγουσα ζητεί επίσης από το Πρωτοδικείο να διατάξει στις ισπανικές αρχές την προσκόμιση του συνόλου του φακέλου σχετικά με τη λύση της συμβάσεως του 1978 ώστε να γίνουν γνωστές οι διαπραγματεύσεις που έγιναν μεταξύ της Trasmediterránea και του ισπανικού κράτους κατά τη λύση της συμβάσεως καθώς και τα νομικά ή πραγματικά στοιχεία επί των οποίων τελικώς βασίστηκε το ισπανικό κράτος για να στοιχειοθετήσει τον εκκαθαριστικό λογαριασμό.

128 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι η προσφεύγουσα υπέπεσε σε πλάνη περί τα πράγματα θεωρώντας ότι τα πλεονάσματα λειτουργίας που πραγματοποίησε η Trasmediterránea κατά τη διάρκεια ορισμένων οικονομικών ετών χρησίμευσαν για την αύξηση της περιουσίας της Trasmediterránea αντί να συμψηφίσουν άλλες εισφορές δημοσίων κεφαλαίων.

129 Ασφαλώς, το τμήμα «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών ενέγραψε πλεόνασμα κατά τη διάρκεια διαφόρων οικονομικών ετών. Πάντως, το υπόλοιπο του τμήματος «επενδύσεις» των κρατικών λογαριασμών ήταν ελλειμματικό κατά τη διάρκεια καθενός από τα οικονομικά αυτά έτη. Εξάλλου, από την έκθεση του Tribunal de Cuentas προκύπτει ότι τα προαναφερθέντα λειτουργικά πλεονάσματα χρησιμοποιήθηκαν συστηματικώς για τον συμψηφισμό των ελλειμμάτων του τμήματος «επενδύσεις» ώστε να μειώσουν την ετήσια εισφορά δημοσίων κεφαλαίων. Εφόσον το λειτουργικό πλεόνασμα δεν ήταν ποτέ ανώτερο του ελλείμματος επενδύσεων, σε κανένα οικονομικό έτος δεν σημειώθηκε πλεόνασμα των κρατικών λογαριασμών. Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας διευκρινίζει, κατ' ουσίαν, ότι, κατά τη διάρκεια των 20 ετών υπάρξεως της συμβάσεως του 1978, μετά τον συμψηφισμό των τμημάτων «λειτουργία» και «επενδύσεις», που πρέπει να θεωρηθούν ως δύο κεφάλαια του ιδίου λογαριασμού, οι κρατικοί λογαριασμοί είχαν πάντοτε ελλειμματικό υπόλοιπο.

130 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι ανώφελο να συζητηθεί η ερμηνεία της βασικής αρχής υπ' αριθ. 26 της συγγραφής υποχρεώσεων η οποία, εν πάση περιπτώσει, προβλέπει συμψηφισμό μεταξύ οικονομικών ετών.

131 Επομένως, είναι προφανέστατο ότι ο καταλογισμός ή ο μη καταλογισμός των προς εκκαθάριση υποχρεώσεων σε ένα συγκεκριμένο οικονομικό έτος είναι εντελώς αλυσιτελής, διότι, ακόμη κι αν αυτός ο ετήσιος καταλογισμός είχε γίνει, τούτο δεν θα επηρέαζε καθόλου τον συνολικό όγκο των δημοσίων κεφαλαίων που έχει εισπράξει η Trasmediterránea για το σύνολο της συμβάσεως του 1978.

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

α) Επί του πρώτου σκέλους

132 Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι η προσβαλλομένη απόφαση στηρίζει τη συμβατική φύση του συμψηφισμού των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού της Trasmediterránea σε δύο βασικές αρχές της συγγραφής υποχρεώσεων, ήτοι στις βασικές αρχές υπ' αριθ. 25 και υπ' αριθ. 28.

133 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η συμβατική φύση του συμψηφισμού των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού δεν μπορεί να προκύπτει από τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο β', σημείο 7, που παρακινεί τη βελτίωση της παραγωγικότητας της Trasmediterránea. Το επιχείρημα αυτό είναι ανυπόστατο, εφόσον η προσβαλλομένη απόφαση σκοπεί τη βασική αρχή υπ' αριθ. 25 στο σύνολό της και δεν αναφέρει ρητώς τη διάταξη της εν λόγω αρχής που προβλέπει την παρότρυνση για παραγωγικότητα. Ακόμη κι αν συνταχθούμε με την άποψη της προσφεύγουσας ότι εφόσον η συγκεκριμένη διάταξη που περιλαμβάνεται στο σημείο 7 της βασικής αρχής υπ' αριθ. 25, Α, στοιχείο β', της συγγραφής υποχρεώσεων δεν μπορεί να

στηρίξει τη συμβατική φύση του συμψηφισμού των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού, παρ' όλ' αυτά δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη ως προς την εκτίμηση της συμβάσεως του 1978 κρίνοντας ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 25, ως προς την οποία υπενθυμίζεται ότι προβλέπει τον λογιστικό μηχανισμό των κρατικών λογαριασμών, προσφέρει συμβατική βάση για τον συμψηφισμό των επιμάχων δαπανών αναδιαρθρώσεως.

134 Η προσφεύγουσα προβάλλει επίσης ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων, θεωρουμένη ως σύνολο, δεν καλύπτει τις έκτακτες δαπάνες και οι δαπάνες σχετικά με την αναδιάρθρωση του προσωπικού συνιστούν τέτοιου είδους δαπάνες. Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο προς στήριξη της απόψεώς της ότι η εν λόγω βασική αρχή υπ' αριθ. 25 καθιερώνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των αποδεκτών συνήθων δαπανών και, αφετέρου, των εκτάκτων δαπανών, που αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής της. Επιπροσθέτως, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανέναν λόγο για τον οποίο οι δαπάνες αναδιαρθρώσεως του προσωπικού πρέπει να θεωρηθούν ως έκτακτες δαπάνες. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν χρειάζεται να διαταχθεί διεξαγωγή αποδείξεων για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη αυτής της προβαλλομένης διακρίσεως και οι συνέπειες που συνεπάγονται για το παραδεκτόν του συμψηφισμού των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού.

135 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για να αποδείξει τον εσφαλμένο χαρακτήρα της εκτιμήσεως της Επιτροπής ότι ο συμψηφισμός των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη για να καθορισθεί το ποσόν της επιδοτήσεως του 1977 και της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως, απορρέει από τη σύμβαση του 1978, δυνάμει της βασικής αρχής υπ' αριθ. 25. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι η εκτίμηση της Επιτροπής συνάδει προς την εκτίμηση του Tribunal de Cuentas —εθνική αρχή εξωτερικού οικονομικού ελέγχου— όπως περιλαμβάνεται στην έκθεση της αρχής αυτής για τη λύση της συμβάσεως του 1978, η ισχύς της οποίας δεν αμφισβητήθηκε ενώπιον των αρμοδίων ισπανικών αρχών. Υπό τις συνθήκες αυτές, για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 25 συνιστά έγκυρο συμβατικό έρεισμα για τον συμψηφισμό των δαπανών αναδιαρθρώσεως.

136 Επομένως, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν είναι εσφαλμένο να θεωρηθεί ότι η συμβατική φύση του συμψηφισμού των δαπανών αναδιαρθρώσεως του προσωπικού απορρέει και από τη βασική αρχή υπ' αριθ. 28 της συγγραφής υποχρεώσεων. Περαιτέρω, δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί ούτε αν ο εν λόγω συμψηφισμός προκύπτει από ανεξάρτητες άδειες των ισπανικών αρχών. Ομοίως, δεν χρειάζεται να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί των αιτήσεων διεξαγωγής αποδείξεων για να στοιχειοθετηθούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά σχετικά με τη βασική αρχή υπ' αριθ. 28 και τις ανεξάρτητες άδειες των ισπανικών αρχών, τα οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορούν να τροποποιήσουν το συμπέρασμα της προηγούμενης σκέψης.

137 Επομένως, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

β) Επί του δευτέρου σκέλους

138 Στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι το σύνολο της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως απορρέει από τη σύμβαση του 1978. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η σύμβαση του 1978 επιβάλλει τον καταλογισμό των δαπανών εκκαθαρίσεως στα οικονομικά έτη με τα οποία έχουν σχέση οι δαπάνες και τον συμψηφισμό μεταξύ των εν λόγω δαπανών και των ενδεχομένων πλεονασμάτων των οικονομικών αυτών ετών. Η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως μπορεί επομένως να καλύπτει τις δαπάνες εκκαθαρίσεως μόνον καθόσον τα οικονομικά έτη με τα οποία έχουν σχέση οι εν λόγω δαπάνες δεν παρουσιάζουν πλεόνασμα επαρκές για να γίνει συμψηφισμός.

139 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η σύμβαση του 1978 επιβάλλει καταλογισμό των δαπανών εκκαθαρίσεως στα οικονομικά έτη με τα οποία έχουν σχέση οι εν λόγω δαπάνες και συμψηφισμό μεταξύ των δαπανών αυτών και των ενδεχομένων πλεονασμάτων των οικονομικών αυτών ετών, δεν προκύπτει, παρ' όλ' αυτά, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη θεωρώντας ότι το σύνολο του ποσού της επιδοτήσεως για τη λύση της συμβάσεως απορρέει από τη σύμβαση του 1978.

140 Πράγματι, από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι το τμήμα «επενδύσεις» των κρατικών λογαριασμών ήταν ελλειμματικό καθόλη τη διάρκεια ισχύος της συμβάσεως του 1978 και το τμήμα «λειτουργία» των κρατικών λογαριασμών ήταν επίσης ελλειμματικό για όλα τα οικονομικά έτη της συμβάσεως του 1978, πλην των οικονομικών ετών 1987, 1988 και 1991 έως 1995. Επομένως, με την επιφύλαξη των τελευταίων αυτών οικονομικών ετών, οι κρατικοί λογαριασμοί δεν παρουσίασαν ποτέ πλεόνασμα.

141 Όσον αφορά τα οικονομικά έτη 1987, 1988 και 1991 έως 1995, συνομολογείται ότι το τμήμα «επενδύσεις» είχε έλλειμμα ανώτερο του πλεονάσματος του τμήματος «λειτουργία», ούτως ώστε, κατόπιν συμψηφισμού μεταξύ των δύο αυτών τμημάτων, οι κρατικοί λογαριασμοί δεν παρουσίαζαν πλεόνασμα ούτε για τα οικονομικά αυτά έτη.

142 Ασφαλώς, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι ο συμψηφισμός μεταξύ των δύο τμημάτων των κρατικών λογαριασμών συνάδει προς τη βασική αρχή υπ' αριθ. 125 της συγγραφής υποχρεώσεων. Πάντως, η ερμηνεία της εν λόγω αρχής που προτείνει η προσφεύγουσα δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στη διατύπωση της εν λόγω διατάξεως ούτε στην εφαρμογή που έγινε συναφώς στο πλαίσιο της συμβάσεως του 1978. Πράγματι, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, το γεγονός ότι η βασική αρχή υπ' αριθ. 25 της συγγραφής υποχρεώσεων προβλέπει τη δυνατότητα εισφορών δημοσίων κεφαλαίων για την εξισορρόπηση καθενός από τα δύο τμήματα των κρατικών λογαριασμών, ουδόλως αποκλείει ότι το ποσόν των εν λόγω εισφορών υπολογίζεται μετά τη χρησιμοποίηση ενδεχομένων πλεονασμάτων του ενός τμήματος προς συμψηφισμό των ελλειμμάτων του άλλου τμήματος. Συναφώς, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, από την έκθεση του Tribunal de Cuentas προκύπτει ότι τα πλεονάσματα λειτουργίας χρησιμοποιήθηκαν συστηματικώς για τον συμψηφισμό των ελλειμμάτων του τμήματος «επενδύσεις» ώστε να μειωθεί η ετήσια εισφορά δημοσίων κεφαλαίων.

143 Μολονότι η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η έκθεση του Tribunal de Cuentas μπορεί να σφάλλει όσον αφορά τον συμψηφισμό μεταξύ των τμημάτων των κρατικών λογαριασμών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν παρέχει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου να αμφισβητηθεί το αληθές των στοιχείων που επαναλαμβάνονται στην εν λόγω έκθεση, την οποία η ίδια προσκόμισε στο πλαίσιο της παρούσας

διαδικασίας. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν υπάρχει λόγος να δοθεί συνέχεια στο αίτημα της προσφεύγουσας να διατάξει το Πρωτοδικείο την προσκόμιση των εκθέσεων ελέγχου της IGAE για τα οικονομικά έτη 1990 έως 1997 προκειμένου να στοιχειοθετηθεί αν υπήρξε συμψηφισμός μεταξύ των δύο τμημάτων των κρατικών λογαριασμών (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουλίου 1982, 119/81, Klöckner-Werke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 2627, σκέψη 8).

144 Εφόσον δεν αποδείχθηκε ότι οι κρατικοί λογαριασμοί παρουσίασαν έστω και ένα ελάχιστο πλεόνασμα που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τον συμψηφισμό των δαπανών εκκαθαρίσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη δεχόμενη ότι η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως κάλυπτε όλες τις δαπάνες εκκαθαρίσεως, χωρίς να προβεί στον καταλογισμό των εν λόγω δαπανών στα οικονομικά έτη με τα οποία έχουν σχέση οι δαπάνες αυτές. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

145 Τέλος, όσον αφορά το αίτημα της προσφεύγουσας με σκοπό να διατάξει το Πρωτοδικείο τις ισπανικές αρχές να προσκομίσουν το σύνολο του φακέλου σχετικά με τη λύση της συμβάσεως 1978 προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των ισπανικών αρχών και της Trasmediterránea, αρκεί η επισήμανση ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε γιατί οι διαπραγματεύσεις αυτές ή οι συνθήκες δημιουργίας του εκκαθαριστικού λογαριασμού μπορούν να αποδείξουν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η επιδότηση του 1997 και η επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως απορρέουν από τη σύμβαση του 1978. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν πρέπει να γίνει δεκτό το αίτημα που διατύπωσε η προσφεύγουσα για διεξαγωγή αποδείξεων.

146 Ενόψει των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως, σχετικά με το μη σύννομον της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την επιδότηση του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως.

II — *Όσον αφορά την επιδότηση του 1998*

147 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον η απόφαση αυτή εγκρίνει την καταβολή της επιδοτήσεως του 1998 ως νέα ενίσχυση συμβατή με την κοινή αγορά. Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλομένη απόφαση παραβιάζει το άρθρο 88 ΕΚ, το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ και την υποχρέωση αιτιολογήσεως των πράξεων των οργάνων.

148 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, αμφισβητεί το βάσιμον των λόγων αυτών.

Α — Επί του λόγου που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

149 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η προσβαλλομένη απόφαση παραβιάζει το άρθρο 88 ΕΚ καθόσον η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής το περιεχόμενο των χρήσιμων μέτρων που προτάθηκαν ως προς τη σύμβαση του 1978 χαρακτηρίζοντας ως νέες ενισχύσεις την επιδότηση του 1998 και εξετάζοντας τη συμβατότητά της ενόψει των άρθρων 86 ΕΚ και 87 ΕΚ.

150 Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, καταρχάς, ότι από το άρθρο 19 του κανονισμού 659/1999 και τη νομολογία προκύπτει ότι, όταν κράτος μέλος δεχθεί τα προταθέντα από την Επιτροπή μέτρα, υποχρεούται, με την αποδοχή αυτή, να θέσει σε εφαρμογή τα εν λόγω μέτρα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου

1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125, και της 15ης Οκτωβρίου 1996, C-311/94, Ijssel-Vliet Combinatie, Συλλογή 1996, σ. I-5023, σκέψεις 35 επ.). Ο δεσμευτικός χαρακτήρας των προταθέντων και αποδεχθέντων χρησίμων μέτρων μπορεί επίσης να αντιταχθεί στην Επιτροπή η οποία δεν μπορεί, μεταγενέστερα, να αγνοεί το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα των μέτρων αυτών.

151 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δέχθηκε την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων που διατύπωσε η Επιτροπή ως προς τη σύμβαση του 1978. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, τα προταθέντα χρήσιμα μέτρα που έγιναν δεκτά καλούσαν τις ισπανικές αρχές να λύσουν τη σύμβαση του 1978 με ισχύ από 31ης Δεκεμβρίου 1997 και να προβούν σε πρόσκληση για υποβολή προσφορών προκειμένου να συναφθεί νέα σύμβαση δημόσιας υπηρεσίας. Για τη στοιχειοθέτηση του γεγονότος αυτού, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει τον φάκελο σχετικά με την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

152 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, οι ισπανικές αρχές δεν έλαβαν τα χρήσιμα μέτρα όσον αφορά τις ακτοπλοϊκές γραμμές μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων και, από 1ης Ιανουαρίου 1998, η Trasmediterránea εξακολούθησε την εκμετάλλευση των εν λόγω γραμμών και έλαβε επιδότηση υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τη σύμβαση του 1978, η οποία θεωρητικώς είχε καταστεί άνευ αντικειμένου, χωρίς η ανάθεση της υπηρεσίας αυτής, και, επομένως, ο καθορισμός του κόστους των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο διαδικασίας προσκλήσεως για υποβολή προσφορών. Επομένως, δεν εφαρμόστηκαν τα χρήσιμα μέτρα που είχαν γίνει δεκτά.

153 Εξάλλου, κανένα νέο στοιχείο δεν επιτρέπει στην Επιτροπή να θέσει σε αμφισβήτηση την εκτίμηση, που περιλαμβάνεται στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, ότι οι υπηρεσίες που προσφέρει η Trasmediterránea δεν συνιστούν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, εφόσον υφίσταται ανταγωνισμός για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών.

154 Πρώτον, το γεγονός ότι οι υπηρεσίες που καλύπτει η επιδότηση του 1998 αφορούσαν μόνο τις γραμμές μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους ενώ η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων αφορούσε το σύνολο των γραμμών που καλύπτονται με τη σύμβαση του 1978 δεν καθιστά αλυσιτελείς τις εκτιμήσεις που έγιναν στο πλαίσιο της προτάσεως για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 για την εξέταση της επιδοτήσεως του 1998.

155 Πράγματι, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 αφορά ρητώς τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων. Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην εισαγωγή της προτάσεως για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προκύπτει ότι η πρόταση αυτή εκδόθηκε κατόπιν καταγγελιών που σκοπούσαν ακριβώς την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά της Trasmediterránea κατά την εκμετάλλευση των γραμμών των Καναρίων. Επιπλέον, με τα εν λόγω χρήσιμα μέτρα, η Επιτροπή σκοπούσε ρητώς τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων. Τούτο προκύπτει από το γεγονός ότι η Επιτροπή επέκρινε την εμπορική ευελιξία που προβλέπεται στη σύμβαση του 1978, η δε ευελιξία αυτή αποτέλεσε ακριβώς το αντικείμενο καταγγελίας της προσφεύγουσας όσον αφορά τη γραμμή Τενερίφη-Agaete-Gran Canaria. Τούτο προκύπτει επίσης από το γεγονός ότι, στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, η Επιτροπή ανέφερε ότι είχε σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αναγκαιότητα επιβολής υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας σε ορισμένες από τις επίδικες γραμμές θαλασσίων μεταφορών, δεδομένου ότι οι εν λόγω γραμμές μπορούν ή μπορούσαν να εξυπηρετούνται πρόσφορα από ιδιωτικές επιχειρήσεις που τις εκμεταλλεύονταν εμπορικώς.

156 Για να αποδειχθεί αν η Επιτροπή ήταν ιδιαίτερα προσεκτική στην κατάσταση της αγοράς των Καναρίων, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει τον φάκελο σχετικά με την πρόταση για λήψη χρησίμων μέτρων.

157 Δεύτερον, ούτε ο προβαλλόμενος προσωρινός χαρακτήρας του καθεστώτος που οδήγησε στην επιδότηση του 1998 αρκεί για να δικαιολογήσει επανεξέταση των κριτηρίων που εφάρμοσε η Επιτροπή στο πλαίσιο της προτάσεως για λήψη χρησίμων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978. Αφενός, το καθεστώς που οδήγησε στην επιδότηση του 1998 δεν είναι πράγματι προσωρινό, διότι η απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1998 επέτρεπε στην Trasmediterránea να προσφέρει υπηρεσίες στις

επίμαχες γραμμές χωρίς χρονικό περιορισμό. Αφετέρου, όπως η Επιτροπή επισήμανε στο πλαίσιο της εξετάσεως της συμβάσεως του 1998 [απόφαση 2001/56/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία η Ισπανία έθεσε σε εφαρμογή υπέρ του τομέα θαλασσίων μεταφορών (νέα σύμβαση παροχής δημοσίων υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών) (ΕΕ 2001, L 57, σ. 32)], οι αρχές των Καναρίων διέθεταν επαρκή χρόνο για να θεσπίσουν νομικό καθεστώς που συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο και/ή δεν απειλεί τη συνέχεια της δημόσιας υπηρεσίας. Εν πάση περιπτώσει, ο κίνδυνος διακοπής των υπηρεσιών μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων δεν υπήρξε, διότι οι εν λόγω γραμμές εξυπηρετήθηκαν επαρκώς όχι μόνο από την Trasmediterránea, αλλά και από ανταγωνίστριες ναυτιλιακές εταιρίες.

158 Για να αποδειχθεί ότι οι άδειες που συνιστούν το προσωρινό καθεστώς δεν είχαν προσωρινό χαρακτήρα, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει τις ισπανικές αρχές να προσκομίσουν, αφενός, τον φάκελο που εκπόνησε η Consejería de Turismo y transportes της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων στο πλαίσιο της ενστάσεως που υπέβαλε η Trasmediterránea για την καταβολή των φερομένων ως οφειλομένων σε αυτήν ποσών ως κάλυψη του λειτουργικού ελλείμματος των γραμμών θαλασσίων μεταφορών δημόσιας υπηρεσίας μεταξύ των νήσων, για τα οικονομικά έτη 1998, 1999 και 2000, και, αφετέρου, το σύνολο του φακέλου σχετικά με την υποβολή προσφορών για τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών δημόσιας υπηρεσίας των Καναρίων μετά την έναρξη ισχύος του διατάγματος 133/1998 καθώς και το σύνολο του φακέλου προετοιμασίας της εκδόσεως του διατάγματος 133/1998, μεταξύ άλλων τις μελέτες, εκθέσεις και οικονομικής φύσεως πληροφορίες βάσει των οποίων εκπονήθηκε το παράρτημα που καθόριζε τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας.

159 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων σχετικά με τη σύμβαση του 1978 την οποία έκανε δεκτή το Βασίλειο της Ισπανίας δεν έχει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα για το προσωρινό καθεστώς.

160 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με τη λήξη της συμβάσεως του 1978, οι ισπανικές αρχές «εξήντλησαν το άμεσο νομικό περιεχόμενο» της προτάσεως για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, από τη χρονική αυτή

στιγμή, τα νέα μέτρα που έλαβαν οι διάφορες ισπανικές αρχές, ήτοι, αφενός, το προσωρινό καθεστώς που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των αρχών των Καναρίων και, αφετέρου, τη σύμβαση του 1998 που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών, πρέπει να εξετασθούν ως νέες ενισχύσεις. Σύμφωνα με την Επιτροπή, λόγω της τροποποιήσεως της διάρκειας ισχύος του, το προσωρινό καθεστώς αποτελεί, παρά την ουσιαστική ομοιότητά του με τη σύμβαση του 1978, νέα ενίσχυση. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αν είχε θεωρήσει ότι η σύμβαση του 1978 και το προσωρινό καθεστώς είναι ακριβώς παρεμφερή, το προσωρινό καθεστώς έπρεπε να αναγνωρισθεί ως υφιστάμενη ενίσχυση, πράγμα το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η επιστροφή των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν δυνάμει του καθεστώτος αυτού. Η προσέγγιση αυτή, πλην του ότι είναι προδήλως ακατάλληλη στην προκειμένη περίπτωση, θα είχε αποτελέσματα πιθανώς αντίθετα προς τα επιδιωκόμενα από την προσφεύγουσα.

161 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανάλυση της συμβάσεως του 1978 που περιλαμβάνεται στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων δεν μπορεί να μεταφερθεί άμεσα στην κατάσταση του αρχιπελάγους το 1998, διότι η εν λόγω ανάλυση αφορά τις γραμμές' θαλασσίων μεταφορών στο σύνολο του ισπανικού εδάφους και όχι την ιδιαίτερη κατάσταση των νησιωτικών ακτοπλοϊκών μεταφορών στα Κανάρια. Το γεγονός ότι πριν από την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων υπήρξαν καταγγελίες της προσφεύγουσας ουδόλως επηρεάζει το συμπέρασμα αυτό, διότι, ακόμη και αν η προσφεύγουσα σκοπούσε μόνον την κατάσταση των Καναρίων, η Επιτροπή θα εξέταζε το προβληθέν πρόβλημα στο σύνολό του.

162 Η Επιτροπή προσθέτει ότι έπρεπε να εξετάσει την κατάσταση στο αρχιπέλαγος των Καναρίων υπό το φως των εφαρμοστέων κανόνων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, αφενός, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 3577/92 δυνάμει του οποίου καμία απελευθέρωση των θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των Καναρίων Νήσων δεν επιβαλλόταν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999 και, αφετέρου, οι κοινοτικοί προσανατολισμοί επί των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών που δεν επιβάλλουν την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την ανάθεση συμβάσεων δημοσίων υπηρεσιών.

163 Η Επιτροπή καταλήγει ότι ήταν απόλυτα δικαιολογημένο να προβεί σε διαφορετική ανάλυση συμβατότητας του προσωρινού καθεστώτος από την ανάλυση στην οποία προέβη στο πλαίσιο της προτάσεως για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς

τη σύμβαση του 1978. Ο λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η προσφεύγουσα, ο οποίος αντλείται από την προβαλλομένη παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ λόγω της μη τηρήσεως της προτάσεως για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων που είχε γίνει δεκτή, στερείται επομένως ερείσματος.

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

164 Όπως ορθώς υποστηρίζει η προσφεύγουσα, από το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999 προκύπτει ότι, όταν στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως των καθεστώτων υφισταμένων ενισχύσεων, κράτος μέλος αποδέχεται την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων που του απευθύνεται, υποχρεούται, με την αποδοχή αυτή, να θέσει σε εφαρμογή τα εν λόγω μέτρα.

165 Εν προκειμένω, και αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι οι ισπανικές αρχές αποδέχθηκαν την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ως δεδομένο το γεγονός αυτό, χωρίς να χρειάζεται να γίνει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας με σκοπό να διατάξει το Πρωτοδικείο την Επιτροπή να προσκομίσει τον φάκελο σχετικά με την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

166 Στη συνέχεια, όπως ορθώς υποστηρίζουν η Επιτροπή και το Βασίλειο της Ισπανίας, επισημαίνεται ότι τα δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα των αποδεχθέντων χρησίμων μέτρων, που αφορούσαν την τροποποίηση της συμβάσεως του 1978, έληξαν μαζί με τη σύμβαση του 1978.

167 Τέλος, παρατηρείται, ότι συνομολογείται ότι η επιδότηση για το 1998 συνιστά νέα ενίσχυση, υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 659/1999, πράγμα το οποίο αποκλείει, εν πάση περιπτώσει, ότι η εν λόγω επιδότηση χορηγήθηκε κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως του 1978.

168 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα αποδεχθέντα χρήσιμα μέτρα δεν αποτελούν το πλαίσιο εκτιμήσεως του συμβατού της επιδοτήσεως για το 1998 στην κοινή αγορά. Η εν λόγω συμβατότητα πρέπει να εκτιμηθεί άμεσα σε σχέση με τους κανόνες της Συνθήκης ΕΚ.

169 Παρ' όλ' αυτά, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, οι εκτιμήσεις της Επιτροπής που περιλαμβάνονται στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 σκοπούν συγκεκριμένα τις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ των Καναρίων Νήσων, ώστε η Επιτροπή δεν μπορεί να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα για το συμβατόν της επιδοτήσεως για το 1998 από το συμπέρασμα που την οδήγησε να προτείνει τα χρήσιμα μέτρα για τη σύμβαση του 1978, χωρίς να δικαιολογήσει τους λόγους που την οδήγησαν να τροποποιήσει την εκτίμησή της.

170 Συναφώς, υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι το προσωρινό καθεστώς καλύπτει μόνον την παροχή υπηρεσιών γραμμών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους, ενώ η σύμβαση του 1978 ρύθμιζε την παροχή υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών όχι μόνο μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, αλλά και μεταξύ διαφόρων σημείων της χερσονήσου, αφενός, και των Βαλεαρίδων, της Βορείου Αφρικής και των Καναρίων, αφετέρου.

171 Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι οι εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 αφορούν τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων.

172 Πρώτον, το γεγονός ότι η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ακολούθησε τις καταγγελίες με σκοπό την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά της Trasmediterránea στην εκμετάλλευση των γραμμών θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων δεν αποδεικνύει ότι η πρόταση για τη λήψη των

κατάλληλων μέτρων αφορούσε οπωσδήποτε τις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ των Καναρίων Νήσων. Πράγματι, εφόσον η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων αφορά τη σύμβαση του 1978 στο σύνολό της, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εκτίμηση της Επιτροπής αφορά το σύνολο της συμβάσεως του 1978 και όχι μόνον την κατάσταση των γραμμών των Καναρίων.

173 Δεύτερον, ουδόλως προκύπτει ότι η Επιτροπή σκοπούσε τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων όταν, στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες ως προς την ανάγκη επιβολής υποχρεώσεως δημόσιας υπηρεσίας σε ορισμένες γραμμές εφόσον οι εν λόγω γραμμές εξυπηρετούνται ή μπορούν να εξυπηρετηθούν πρόσφορα από ιδιωτικές επιχειρήσεις που τις εκμεταλλεύονται για εμπορικούς σκοπούς. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο βάσει του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γραμμές επί των οποίων, σύμφωνα με την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, υπήρχε πρόσφορος ανταγωνισμός ήταν οπωσδήποτε οι γραμμές των Καναρίων.

174 Τρίτον, ούτε η εκτίμηση της Επιτροπής ότι η σύμβαση του 1978 προσέφερε στην Trasmediterránea εμπορική ευελιξία, μη συνάδουσα ιδιαίτερα με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, αναφέρει ότι η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων σκοπούσε συγκεκριμένα την κατάσταση μεταξύ των Καναρίων Νήσων.

175 Αντιθέτως, το γεγονός ότι η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων καλούσε τις ισπανικές αρχές να προσαρμόσουν τη σύμβαση του 1978 προς την κοινοτική νομοθεσία και, μεταξύ άλλων, προς τους κανόνες σχετικά με τις συμβάσεις δημόσιας υπηρεσίας υποδεικνύει μάλλον ότι η εν λόγω πρόταση χρήσιμων μέτρων δεν σκοπούσε τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων που εξυπηρετεί η Trasmediterránea δυνάμει της συμβάσεως του 1978. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 3577/92, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999 δεν επιβαλλόταν καμία απελευθέρωση των θαλασσίων μεταφορών στις Κανάριες Νήσους. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή δεν μπορούσε επωφελώς να προτείνει στις ισπανικές αρχές να τροποποιήσουν το καθεστώς παροχής των υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων Νήσων.

176 Επομένως, δεν αποδείχθηκε ότι οι επικρίσεις της Επιτροπής, που περιλαμβάνονταν στην πρόταση χρήσιμων μέτρων, αφορούσαν συγκεκριμένα τις ναυτιλιακές γραμμές των Καναρίων.

177 Εφόσον η προσφεύγουσα δεν προβάλλει σοβαρά επιχειρήματα προς στήριξη της απόψεώς της, δεν απαιτείται να διαταχθεί η Επιτροπή να προσκομίσει το σύνολο του φακέλου σχετικά με την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για να αποδειχθεί αν η Επιτροπή ήταν ιδιαιτέρως προσεκτική στην κατάσταση της αγοράς των Καναρίων. Εξάλλου, εφόσον το συμπέρασμα της προηγούμενης σκέψης ουδόλως εξαρτάται από το ζήτημα αν το προσωρινό καθεστώς που δημιουργήθηκε με την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997 είναι ή δεν είναι μεταβατικό, δεν απαιτείται περαιτέρω να διαταχθεί η διεξαγωγή αποδείξεων, που προβάλλονται ως πρόσφορες για να αποδειχθεί ότι το προσωρινό καθεστώς δεν είχε μεταβατικό χαρακτήρα.

178 Ενόψει των προηγουμένων, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 1, ΕΚ, ο οποίος προέκυψε από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το περιεχόμενο των χρησίμων μέτρων σχετικά με τη σύμβαση του 1978.

Β — Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ και μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογίας

179 Η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε σκέλη προς στήριξη του παρόντος λόγου. Το πρώτο αντλείται από τη μη ύπαρξη πράξεως δημοσίας αρχής, επιφορτίζουσας την Trasmediterránea με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Το δεύτερο αντλείται από το γεγονός ότι δεν ορίζεται συγκεκριμένα το περιεχόμενο των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που προβάλλεται ότι ανατέθηκαν στην Trasmediterránea. Με το τρίτο σκέλος του λόγου, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ανάγκη να αναχθεί σε υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος η παρεχόμενη

από την Trasmediterránea υπηρεσία στο αρχιπέλαγος των Καναρίων το 1998. Με το τέταρτο σκέλος του λόγου, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το γεγονός ότι δεν υπήρξε δημόσιος διαγωνισμός για να ανατεθεί στην Trasmediterránea η προβαλλομένη αποστολή δημόσιας υπηρεσίας και προβάλλει τη συναφή έλλειψη αιτιολογίας. Το πέμπτο σκέλος αντλείται από τον μη πρόσφορο χαρακτήρα της επιδοτήσεως του 1998 και τη μη επαρκή αιτιολόγηση της προσβαλλομένης αποφάσεως συναφώς.

1. Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από την έλλειψη πράξεως της δημόσιας αρχής

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

180 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, δυνάμει της νομολογίας, μια επιχείρηση μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ, αν η διαχείριση της υπηρεσίας αυτής της έχει ανατεθεί με πράξη των κρατικών αρχών (απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-159/94, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1997, σ. I-5815, σκέψη 65).

181 Πάντως, εν προκειμένω, καμία πράξη της δημόσιας αρχής δεν υποχρεώνει την Trasmediterránea να παρέχει τις υπηρεσίες για τις οποίες έλαβε την επιδότηση του 1998. Πράγματι, η απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997 με την οποία οι αρχές των Καναρίων επέτρεψαν στην Trasmediterránea να παρέχει τις υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων στερείται παντελώς υποχρεωτικού χαρακτήρα προς την Trasmediterránea. Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, αφενός, ότι η άδεια αυτή αποτελεί συνέχεια αιτήματος της Trasmediterránea και, αφετέρου, ότι η Trasmediterránea εγκατέλειψε μονομερώς την εκμετάλλευση ορισμένων από τις γραμμές που καλύπτει η άδεια αυτή ή τροποποίησε τις εν λόγω γραμμές όταν το έκρινε πρόσφορο για τα εμπορικά της συμφέροντα. Κατά συνέπεια, ελλείψει πράξεως της δημόσιας αρχής επιβάλλουσας υποχρεώσεις στην Trasmediterránea, μία από τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ δεν συντρέχει επομένως, πράγμα το οποίο έπρεπε να

εμποδίσει την Επιτροπή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επιδότηση του 1998 είναι συμβατή δυνάμει της διατάξεως αυτής.

182 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η διαχείριση δημόσιας υπηρεσίας θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των Καναρίων Νήσων ανατέθηκε στην Trasmediterránea, για συγκεκριμένη διάρκεια, με αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 1997, της 30ής Μαρτίου 1998 και της 11ης Ιουνίου 1998 των αρχών των Καναρίων. Οι εν λόγω αποφάσεις καθόριζαν το περιεχόμενο των εν λόγω υπηρεσιών και το καθεστώς στο οποίο υπάγονται, μολονότι ο καθορισμός αυτός έγινε με αναφορά στο καθεστώς της συμβάσεως του 1978. Τα στοιχεία αυτά αρκούν για να θεωρηθεί ότι ανατέθηκε στην Trasmediterránea αποστολή όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ.

183 Η Επιτροπή προσθέτει ότι το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ, όπως έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία, δεν επιβάλλει καμία τυπική προϋπόθεση, αλλά επικεντρώνεται σε λειτουργικές πτυχές. Έτσι, η εν λόγω διάταξη δεν επιβάλλει η πράξη με την οποία ανατίθεται η αποστολή να είναι νόμος ή κανονισμός ούτε ότι είναι οπωσδήποτε δεσμευτική, όπως δηλώνεται ρητώς στο σημείο 22 της ανακοινώσεως της Επιτροπής για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος στην Ευρώπη. Καθοριστικό στοιχείο είναι μόνον η ύπαρξη βουλήσεως της δημόσιας αρχής να αναθέσει αποστολή στην οικεία επιχείρηση απαγορεύοντας στην εν λόγω επιχείρηση να δρα μονομερώς.

184 Εν προκειμένω, κατά τη διάρκεια του προσωρινού καθεστώτος, η Trasmediterránea δεν έδρασε μονομερώς, αλλά κατ' εφαρμογήν των πράξεων που εξέδωσε η Κυβέρνηση των Καναρίων, ασκώντας τις αρμοδιότητές της για οργάνωση της αγοράς.

185 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η χορηγηθείσα από την Κυβέρνηση των Καναρίων άδεια, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της έχουν χορηγηθεί, ανέθεσε στην Trasmediterránea αποστολή κατά την έννοια του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

186 Όπως ορθώς ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, στις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να έχει ανατεθεί η αποστολή αυτή με πράξη της δημόσιας αρχής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουνίου 2000, Τ-204/97, EPAC κατά Επιτροπής, και Τ-270/97, Συλλογή 2000, σ. II-2267, σκέψη 126, και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

187 Εν προκειμένω, συνομολογείται ότι η Trasmediterránea παρείχε υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων από την 1η Ιανουαρίου 1998 δυνάμει της αποφάσεως των αρχών των Καναρίων της 18ης Δεκεμβρίου 1997, η οποία παρατάθηκε με αποφάσεις της 30ής Μαρτίου, 11ης Ιουνίου και 9ης Οκτωβρίου 1998. Επομένως, στην Trasmediterránea ανατέθηκε η αποστολή παροχής των εν λόγω υπηρεσιών με πράξη της δημόσιας αρχής.

188 Το γεγονός ότι η αποστολή αυτή ανατέθηκε στην Trasmediterránea κατόπιν αιτήματος του επιχειρηματία αυτού δεν μπορεί να θέσει σε αμφισβήτηση το συμπέρασμα της προηγούμενης σκέψης, Πράγματι, αποστολή δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να ανατεθεί σε επιχειρηματία με παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Απριλίου 1994, C-393/92, Almelo κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1477, σκέψη 47). Πάντως, η παραχώρηση μπορεί να γίνει μόνον με αποδοχή εκ μέρους του αναδόχου. Κατά συνέπεια, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι η παρέμβαση του επιχειρηματία που είναι επιφορτισμένος με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας στη διαδικασία με την οποία του ανατίθεται αυτή η αποστολή δεν αντίκειται στο γεγονός ότι η αποστολή αυτή προκύπτει από πράξη της δημόσιας αρχής.

189 Περαιτέρω, ούτε το μη αμφισβητηθέν από την Επιτροπή γεγονός ότι η Trasmediterránea εγκατέλειψε την εκμετάλλευση ορισμένων γραμμών που καλύπτονταν από το προσωρινό καθεστώς μπορεί να θέσει σε αμφισβήτηση το συμπέρασμα της σκέψης 187 ανωτέρω. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η μονομερής

παραίτηση από την παροχή υπηρεσίας είναι, καταρχήν, συμβατή με την επιβολή υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Φεβρουαρίου 2001, C-205/99, Analir κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-1271, σκέψη 64). Πάντως, εν πάση περιπτώσει, υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας μπορούν να επιβληθούν μόνο μέσω πράξεως της δημόσιας αρχής. Επομένως, από την εν λόγω νομολογία, μεταφερόμενη στις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως, προκύπτει ότι το γεγονός ότι η Trasmediterránea εγκατέλειψε την εκμετάλλευση ορισμένων γραμμών δεν μπορεί να αποδείξει ότι καμία πράξη δημόσιας αρχής επιφορτίζει την Trasmediterránea με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος.

190 Εν πάση περιπτώσει, αν θεωρηθεί δεδομένη, η εγκατάλειψη ή η μονομερής τροποποίηση των προϋποθέσεων εκμεταλλεύσεως ορισμένων γραμμών θαλασσίων μεταφορών υποδεικνύει το πολύ ότι η Trasmediterránea δεν εκπλήρωσε ορισμένες υποχρεώσεις που της επιβάλλονταν με το προσωρινό καθεστώς.

191 Ενόψει των προεκτεθέντων, το πρώτο σκέλος του παρόντος λόγου πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

2. Επί του δευτέρου σκέλους, που αντλείται από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακριβής καθορισμός των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

192 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από το άρθρο 4 του κανονισμού 3577/92 προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο.

193 Η υποχρέωση αυτή επακριβούς καθορισμού των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας πηγάζει επίσης από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών. Ασφαλώς, οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών δεν μπορεί να χαρακτηρισθούν ως κανόνες δικαίου, για την τήρηση των οποίων υποχρεούται εν πάση περιπτώσει η διοίκηση. Παρ' όλ' αυτά, οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές θεσπίζουν ενδεικτικούς κανόνες συμπεριφοράς της ακολουθητέας πρακτικής, από την οποία δεν μπορεί να αφίσταται η διοίκηση μη δίνοντας τους λόγους που την οδήγησαν σ' αυτό, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης (βλ., συναφώς, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1974, 148/73, Louwage κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 63, σκέψη 12· της 1ης Δεκεμβρίου 1983, 343/82, Michael κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 4023, σκέψη 14, και της 9ης Οκτωβρίου 1984, 80/81 έως 83/81 και 182/82 έως 185/82, Adam κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3411, σκέψη 22).

194 Εν προκειμένω, κανένας κανόνας ή καμία πράξη, μονομερής ή συμβατική, δεν καθορίζει σαφώς και επακριβώς τις προβαλλόμενες υποχρεώσεις της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος που είχε ανατεθεί στην Trasmediterránea.

195 Έτσι, η απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997 περί προσωρινής αδείας αναφέρεται μόνον στις υπηρεσίες που παρείχε ήδη η Trasmediterránea στο πλαίσιο της συμβάσεως του 1978. Πάντως, όπως είχε ήδη επισημάνει στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων η Επιτροπή, η σύμβαση του 1978 δεν πληρούσε τις απαιτούμενες ελάχιστες προϋποθέσεις καθορισμού και ακρίβειας. Ειδικότερα, όσον αφορά ορισμένες ουσιώδεις πτυχές, όπως ο πίνακας των υπηρεσιών ή το χρονοδιάγραμμα των τιμών, η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων επισήμανε ότι η σύμβαση του 1978 παρείχε στην Trasmediterránea σημαντική ελευθερία δράσεως στην αγορά, ασυμβίβαστη με τον ρόλο της ως παρέχοντος τακτικές υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών, χρηματοδοτούμενες με δημόσια κεφάλαια.

196 Η προσφεύγουσα προσθέτει κατ' ουσίαν ότι ο καθορισμός των προβλεπομένων στο διάταγμα 113/1998 υποχρεώσεων δεν μπορεί να προβληθεί για να δικαιολογήσει την τήρηση των προβλεπομένων στο άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ προϋποθέσεων. Αφενός, η αρχή της μη αναδρομικότητας των κανονιστικών διατάξεων απαγορεύει

την εφαρμογή του εν λόγω διατάγματος στην προσωρινή άδεια που έχει χορηγηθεί με προηγούμενη απόφαση. Αφετέρου, η Trasmediterránea δεν επεδίωξε καν τη συμμόρφωση των σημερινών αδειών προς τις προϋποθέσεις που διατυπώνονται στο εν λόγω διάταγμα.

197 Ελλείψει σαφούς και ακριβούς καθορισμού της ανατεθείσας στην Trasmediterránea αποστολής, η επιδότηση για το 1998 δεν μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ.

198 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται ότι οι προσωρινές άδειες περιελάμβαναν καθορισμό των υπηρεσιών που είχαν ανατεθεί προσωρινώς στην Trasmediterránea με αναφορά στον καθορισμό που περιλαμβανόταν στη σύμβαση του 1978. Ο εν λόγω ορισμός δεν είναι γενικός, αλλά είναι εξαιρετικά εμπεριστατωμένος και ακριβής. Επομένως, οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που ανατέθηκαν προσωρινώς στην Trasmediterránea από τις αρχές των Καναρίων ήσαν επαρκώς καθορισμένες από απόψεως των διατάξεων του άρθρου 6, παράγραφος 2, ΕΚ.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

199 Επισημαίνεται, καταρχάς, ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 3577/92, το οποίο, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, απαιτεί επακριβή καθορισμό του περιεχομένου των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, είναι αλυσιτελές για να εκτιμηθεί αν η επιδότηση του 1998 καλύπτεται από το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ. Πράγματι, από το άρθρο 6 του κανονισμού 3577/92 προκύπτει ότι οι μεταφορές που αφορούν το αρχιπέλαγος των Καναρίων εξαιρούνταν προσωρινώς της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999. Πάντως, συνομολογείται ότι η επιδότηση του 1998 αφορά τις υπηρεσίες μεταφορών στο αρχιπέλαγος των Καναρίων μόνο για το έτος 1998. Επομένως, ο κανονισμός 3577/92 δεν τυγχάνει εφαρμογής στις συγκεκριμένες περιστάσεις.

200 Ομοίως, επί ματαίω η προσφεύγουσα προβάλλει τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σε θέματα θαλασσίων μεταφορών στο πλαίσιο του παρόντος σκέλους. Βεβαίως, το σημείο 9 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών αναφέρει ότι οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να αποτελούν το αντικείμενο σαφούς καθορισμού. Πάντως, η προϋπόθεση αυτή εφαρμόζεται μόνο όταν πρόκειται να καθορισθεί αν η επιστροφή των λειτουργικών ζημιών που απορρέουν άμεσα από την εκπλήρωση ορισμένων υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να μην συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Πάντως, εν προκειμένω, συνομολογείται ότι η επιδότηση του 1998 συνιστά τέτοια κρατική ενίσχυση. Επομένως, υπό τις παρούσες περιστάσεις, δεν τυγχάνει εφαρμογής η απαίτηση καθορισμού του περιεχομένου των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που θέτουν οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών.

201 Εξάλλου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι βάσει του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ η επιδότηση του 1998 μπορεί να εξαιρεθεί από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων μόνον στο μέτρο που οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που αποτελούν την αιτία της επιδοτήσεως αυτής καθορίζονται σαφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τούτο συμβαίνει εν προκειμένω. Πράγματι, με την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, όπως παρατάθηκε συνακολούθως, ανατίθεται στην Trasmediterránea η αποστολή να παρέχει υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, τις οποίες η εν λόγω εταιρία πρέπει να παρέχει σε εκτέλεση της συμβάσεως του 1978. Η σύμβαση αυτή καθορίζει τις γραμμές που πρέπει να εξυπηρετηθούν, τη συχνότητα των εν λόγω γραμμών και τα τεχνικά χαρακτηριστικά των πλοίων που χρησιμοποιούνται στις εν λόγω γραμμές. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι επίμαχες υποχρεώσεις είναι σαφώς καθορισμένες.

202 Συναφώς, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, ουδόλως προκύπτει από την πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 ότι η Επιτροπή θεωρούσε ότι η εν λόγω σύμβαση δεν πληροί τις ελάχιστες προϋποθέσεις καθορισμού των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που έχουν ανατεθεί στην Trasmediterránea. Πράγματι, στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, η Επιτροπή απλώς επισήμανε ότι η Trasmediterránea «μπορούσε να τροποποιήσει ή να αλλάξει τον πίνακα υπηρεσίας και το χρονοδιάγραμμα [...], με προηγούμενη έγκριση των αρμοδίων αρχών, [γεγονός που της χορηγούσε] ελευθερία δράσεως στην αγορά ασυμβίβαστη με τον ρόλο της ως παρέχοντος υπηρεσίες τακτικών θαλασσίων μεταφορών, που χρηματοδοτούνται

με δημόσιους πόρους». Η εν λόγω ελευθερία δράσης ουδόλως αποκλείει την ύπαρξη σαφούς καθορισμού των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που έχουν ανατεθεί στην Trasmediterránea. Πράγματι, εφόσον, σύμφωνα με τη βασική αρχή υπ' αριθ. 5 της συγγραφής υποχρεώσεων, κάθε τροποποίηση πρέπει να εγκρίνεται από την αντισυμβαλλόμενη αρχή, ο καθορισμός των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας προκύπτει από τον συνδυασμό της συμβάσεως του 1978 και των εγκριτικών αποφάσεων των ενδεχομένων τροποποιήσεων των εν λόγω υποχρεώσεων. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα στοιχείο για να αποδείξει ότι η Trasmediterránea τροποποίησε τον πίνακα υπηρεσιών χωρίς έγκριση από την αντισυμβαλλόμενη αρχή ή ότι οι εγκριτικές αποφάσεις της εν λόγω διοικήσεως ήσαν παράνομες.

203 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που ανατέθηκαν στην Trasmediterránea στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος είναι σαφώς καθορισμένες και, ως εκ τούτου, να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως ως αβάσιμο.

3. Επί του τρίτου σκέλους, που αντλείται από τη μη ύπαρξη πραγματικής ανάγκης για παροχή δημόσιας υπηρεσίας

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

204 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν είναι αναγκαίο να χαρακτηρισθούν οι προσφερόμενες από την Trasmediterránea υπηρεσίες στο αρχιπέλαγος των Καναρίων ως υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται καταρχάς ότι, ακόμη και αν το κράτος μέλος διαθέτει ορισμένη ελευθερία στη διευθέτηση και τη σύλληψη της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, εναπόκειται παρ' όλ' αυτά στις κοινοτικές αρχές να εξακριβώνουν αν η εν λόγω υπηρεσία νοείται κατά τρόπον που ανταποκρίνεται στις απαιτούμενες ουσιαστικές προϋποθέσεις.

205 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, οι προϋποθέσεις αυτές απορρέουν, καταρχάς, από την ανακοίνωση της Επιτροπής περί των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος στην Ευρώπη, στο σημείο 14 της οποίας διευκρινίζεται ότι οι εν λόγω υπηρεσίες διαφέρουν από τις συνήθεις υπηρεσίες στο μέτρο που οι δημόσιες

αρχές θεωρούν ότι η παροχή τους είναι αναγκαία, ακόμη και όταν η αγορά δεν είναι επαρκώς ευνοϊκή για την παροχή τους. Στη συνέχεια, στο συγκεκριμένο πλαίσιο των θαλασσίων μεταφορών, το άρθρο 2 του κανονισμού 3577/92 καθορίζει την υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας ως υποχρέωση που ο εν λόγω κοινοτικός πλοιοκτήτης δεν θα αναλάμβανε στην ίδια έκταση ή με τους αυτούς όρους, αν ελάμβανε αποκλειστικά υπόψη τα δικά του εμπορικά συμφέροντα.

206 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων αποκάλυψε ήδη ότι υπήρχαν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αναγκαιότητα επιβολής υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας για ορισμένες από τις επίμαχες γραμμές, δεδομένου ότι οι εν λόγω ακτοπλοϊκές γραμμές μπορούσαν να εξυπηρετούνται ή εξυπηρετούνταν πρόσφορα από ιδιωτικές επιχειρήσεις που τις εκμεταλλεύονταν εμπορικώς και προσέφεραν παρεμφερή επίπεδα συχνότητας, συνέχειας, τακτικής εξυπηρετήσεως και κομίστρων. Η εκτίμηση αυτή που διατυπώθηκε το 1997 ισχύει κατά μείζονα λόγο για το έτος 1998, έτος κατά το οποίο δεν υπήρχε μόνον έντονος ανταγωνισμός στο σύνολο σχεδόν των επιχορηγουμένων ακτοπλοϊκών γραμμών, αλλά και πρόσφορη συγκοινωνία μεταξύ των νησιών διά θαλάσσης ή δι' αέρος.

207 Προς στήριξη της απόψεώς της ότι οι ακτοπλοϊκές γραμμές μεταξύ νήσων δεν αποτελούν αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ακόμη, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, με την απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2003, το Tribunal Superior de Justicia de Canarias ακύρωσε το διάταγμα 113/1998. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, ο κύριος λόγος ακυρώσεως του διατάγματος 113/1998 έγκειται στο γεγονός ότι δεν υπήρχε ανάγκη να καθορισθούν υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας λόγω του βαθμού ανταγωνισμού στην αγορά των θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των Καναρίων Νήσων και επειδή υπήρχαν άλλες ναυτιλιακές εταιρίες που παρείχαν τις εν λόγω υπηρεσίες με μεγαλύτερη ικανότητα, περισσότερα σκάφη και χωρίς επιδότηση. Η ακύρωση του διατάγματος 113/1998 προκύπτει επίσης από το γεγονός ότι το εν λόγω διάταγμα και όλα τα παραρτήματά του «θεσπίστηκαν ειδικώς» για την Trasmediterránea και το διάταγμα αυτό ήταν εντελώς αντίθετο προς το κοινοτικό και το ισπανικό δίκαιο.

208 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα αναφέρθηκε επίσης σε βεβαίωση της γενικής διευθύνσεως μεταφορών της Κυβερνήσεως των Καναρίων που περιλαμβανόταν στο παράρτημα 28 της προσφυγής και όπου αναφέρονταν, για το 1998 και 1999, όλες οι εταιρίες που διασφάλιζαν την κυκλοφορία στο αρχιπέλαγος των Καναρίων, διευκρινίζοντας για την εν λόγω κυκλοφορία, τα σκάφη, τις γραμμές, το δυναμικό και τη συχνότητα. Η εν λόγω κυκλοφορία διασφαλιζόταν ακόμη και ελλείψει υποχρεώσεως δημόσιας υπηρεσίας.

209 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, παρατηρεί, καταρχάς, ότι, σύμφωνα με τη νομολογία σχετικά με το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ και το σημείο 22 της ανακοινώσεώς της για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος στην Ευρώπη, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και ο έλεγχος της Επιτροπής περιορίζεται, καταρχήν, στο να αντιδρά σε περίπτωση πλάνης ή πρόδηλης καταχρήσεως.

210 Η Επιτροπή προσθέτει, κατ' ουσίαν, ότι η εξέτασή της αφορά μόνον την αναγκαιότητα θεσπίσεως υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας κατά τη χρονική στιγμή που θεσπίστηκε το προσωρινό καθεστώς του 1998, δηλαδή κατά το τέλος του έτους 1997. Κατά συνέπεια, ούτε οι ισχυρισμοί που περιλαμβάνονται στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ούτε το γεγονός ότι η μεταγενέστερη εξέλιξη της καταστάσεως επέτρεψε τη διατήρηση ορισμένης εξυπηρετήσεως των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων ελλείψει υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας είναι λυσιτελή εν προκειμένω.

211 Σύμφωνα με την Επιτροπή, εφόσον οι εν λόγω γραμμές θαλασσίων μεταφορών είχαν, μέχρι τον Δεκέμβριο του 1997, αποτελέσει πάντοτε το αντικείμενο υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, δεν ήταν παράλογη η επιθυμία των αρμοδίων αρχών να λάβουν μέτρα ώστε να διασφαλίσουν την εξακολούθηση της παροχής των υπηρεσιών αυτών μέχρι την έναρξη ισχύος του οριστικού καθεστώτος.

212 Όσον αφορά την απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Canarias περί ακυρώσεως του διατάγματος 113/1998, η Επιτροπή και το Βασίλειο της Ισπανίας

ισχυρίζονται, πρώτον, ότι η ακύρωση του εν λόγω διατάγματος δεν ασκεί επιρροή για την εκτίμηση της ανάγκης χαρακτηρισμού των υπηρεσιών που ανατέθηκαν στην Trasmediterránea στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος ως υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

213 Συναφώς, η Επιτροπή και το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζουν ότι το άρθρο 2 του διατάγματος 113/1998, ακυρωθέν με την απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Canarias, προέβλεπε υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας για όλους τους επιχειρηματίες, ενώ το προσωρινό καθεστώς συνίστατο σε σύμβαση δημόσιας υπηρεσίας συναφθείσα με την Trasmediterránea και προβλέπουσα αντισταθμιστική αμοιβή. Η απόφαση περί ακυρώσεως του διατάγματος 113/1998 σκοπεί επομένως διαφορετική κατάσταση από αυτήν που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

214 Εξάλλου, το Βασίλειο της Ισπανίας ισχυρίζεται ότι η απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Canarias αποτελεί το αντικείμενο αναιρέσεως ενώπιον του Tribunal supremo (ισπανικό ανώτατο δικαστήριο).

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

215 Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι, για τους προεκτεθέντες στη σκέψη 199 ανωτέρω λόγους, ο κανονισμός 3577/92 δεν τυγχάνει εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση. Επομένως, ματαίως η προσφεύγουσα επικαλείται το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού για να καθορίσει τις ουσιαστικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια υπηρεσία μπορεί να θεωρηθεί ως υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος υπό την έννοια του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ.

216 Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι, όπως εκθέτει η Επιτροπή στο σημείο 22 της ανακοινώσεώς της περί των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος στην Ευρώπη, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό

αυτού που θεωρούν ως υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1997, T-106/95, FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-229, σκέψη 99). Επομένως, ο καθορισμός των εν λόγω υπηρεσιών από ένα κράτος μέλος μπορεί να αμφισβητηθεί από την Επιτροπή μόνον σε περίπτωση πρόδηλης πλάνης.

217 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί αν ορθώς η Επιτροπή κατέληξε, στην προσβαλλομένη απόφαση, στο ότι οι αρχές των Καναρίων δεν υπέπεσαν σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι υφίστατο, από την 1η Ιανουαρίου 1998 και μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του ιδίου έτους, ανάγκη παροχής δημόσιας υπηρεσίας στις γραμμές θαλασσίων μεταφορών των Καναρίων, οι οποίες μέχρι τότε εξυπηρετούνταν από την Trasmediterránea.

218 Συναφώς, όπως επισημαίνει και η Επιτροπή, κατά τη λήξη της συμβάσεως του 1978, δεν ήταν παράλογο οι αρχές των Καναρίων να θεωρήσουν ότι η κατάσταση της αγοράς δεν επέτρεπε να διασφαλιστεί η συνέχεια της υπηρεσίας θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των Καναρίων Νήσων όπως παρείχετο, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, από την Trasmediterránea.

219 Βεβαίως, συνομολογείται ότι η Trasmediterránea παρείχε τις εν λόγω υπηρεσίες ανταγωνιζόμενη άλλους επιχειρηματίες, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα. Πάντως, η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι ο ανταγωνισμός αυτός επέτρεπε να διασφαλίζονται ανάλογες υπηρεσίες με αυτές που παρείχε η Trasmediterránea, από απόψεως συνέχειας, τακτικής εξυπηρετήσεως και συχνότητας σε όλες τις γραμμές που εξυπηρετούσε η Trasmediterránea στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος.

220 Συναφώς, αντίθετα προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η ύπαρξη ανταγωνισμού, πρόσφορου για τη διασφάλιση του ιδίου επιπέδου υπηρεσιών με την Trasmediterránea στις γραμμές των Καναρίων δεν προκύπτει από τη διαπίστωση της Επιτροπής στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978, ότι «ορισμένες γραμμές μπορούν να εξυπηρετούνται (ή εξυπηρετούνται ήδη) από ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες [...] προσφέρουν παρεμφερή επίπεδα συχνότητας, συνέχειας, τακτικής εξυπηρετήσεως και κομίστρων». Πράγματι, για τους προεκτεθέντες στη σκέψη 173 ανωτέρω λόγους, ουδόλως αποδείχθηκε ότι η διαπίστωση αυτή σκοπούσε τις γραμμές των Καναρίων.

221 Ούτε η ύπαρξη εναερίων γραμμών μεταξύ ορισμένων νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων το 1998 επιτρέπει να στοιχειοθετηθεί ότι ο ανταγωνισμός προσέφερε ανάλογες υπηρεσίες μεταφορών μεταξύ των νήσων, από απόψεως συχνότητας, συνέχειας και τακτικής εξυπηρετήσεως, με αυτές που είχαν ανατεθεί στην Trasmediterránea στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος.

222 Ως προς την απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Canarias, προβληθείσα από την προσφεύγουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι, εφόσον είναι μεταγενέστερη της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν μπόρεσε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή κατά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως. Επομένως, ούτε το Πρωτοδικείο μπορεί να τη λάβει υπόψη για να εκτιμήσει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως.

223 Περαιτέρω, ακόμη και αν η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, με την απόφαση αυτή, ο εθνικός δικαστής διαπίστωσε ότι άλλοι επιχειρηματίες παρείχαν υπηρεσίες μεταφορών μεταξύ των νήσων ανάλογες με τις παρεχόμενες από την Trasmediterránea, με περισσότερο δυναμικό και περισσότερα σκάφη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόφαση δεν περιλαμβάνει τέτοιου είδους διαπίστωση.

224 Επίσης, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν προσδιορίζει τα στοιχεία αναλύσεως της αγοράς που περιλαμβάνονται στην επίμαχη απόφαση του εθνικού δικαστηρίου, βάσει των οποίων θα αποδεικνυόταν η ύπαρξη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως των αρχών των Καναρίων όσον αφορά την ύπαρξη αληθούς ανάγκης δημόσιας υπηρεσίας.

225 Επιπροσθέτως, οι άλλες προβαλλόμενες διαπιστώσεις, που περιλαμβάνονται στην απόφαση εκείνη και επικαλείται η προσφεύγουσα, δεν μπορούν να στοιχειοθετήσουν την ύπαρξη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως των αρχών των Καναρίων, την οποία έπρεπε να διαπιστώσει η Επιτροπή στην προσβαλλομένη απόφαση. Πράγματι, η προβαλλόμενη διαπίστωση ότι το διάταγμα 113/1998 και όλα τα παραρτήματά του «θεσπίστηκαν ειδικώς» για την Trasmediterránea, πράγμα το οποίο καθιστά το εν λόγω διάταγμα αντίθετο προς το κοινοτικό και το ισπανικό δίκαιο, είναι αλυσιτελές να εκτιμηθεί αν οι δυνάμεις της αγοράς ήταν κατάλληλες για να διασφαλίσουν τις παρεχόμενες από την Trasmediterránea υπηρεσίες στο αρχιπέλαγος το 1998.

226 Τέλος, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, ούτε στο παράρτημα 28 της προσφυγής ούτε σε κάποιο άλλο σημείο του φακέλου περιλαμβάνεται βεβαίωση της γενικής διευθύνσεως μεταφορών της Κυβερνήσεως των Καναρίων που να προσδιορίζει, για το έτος 1998, όλες τις εταιρίες που διασφαλίζουν την κυκλοφορία στο αρχιπέλαγος των Καναρίων και να διευκρινίζει, για την εν λόγω κυκλοφορία, τα σκάφη, τις γραμμές, το δυναμικό και τη συχνότητα.

227 Εφόσον από κανένα εκ των προβληθέντων από την προσφεύγουσα στοιχείων δεν αίρεται η αξιοπιστία της εκτιμήσεως των αρχών των Καναρίων ότι η αγορά δεν ήταν αρκούντως ευνοϊκή στην παροχή υπηρεσιών μεταφοράς αναλόγων με τις προσφερόμενες από την Trasmediterránea στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος, δεν αποδεικνύεται ότι οι εν λόγω αρχές υπερέβησαν τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεώς τους εκδίδοντας την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997 όπως παρατάθηκε συνακολούθως. Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση, με την οποία η Επιτροπή δέχεται ότι οι αρχές των Καναρίων ευλόγως μπόρεσαν να αναθέσουν στην Trasmediterránea αποστολή γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεν πάσχει από πλάνη εκτιμήσεως.

228 Ενόψει των προεκτεθέντων, το τρίτο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

4. Επί του τετάρτου λόγου, που αντλείται από τη μη ύπαρξη δημόσιου διαγωνισμού και έλλειψη αιτιολογίας

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

229 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι η χορήγηση των ενισχύσεων που προβλέπονται για τη χρηματοδότηση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να

τηρεί την αρχή της απαγορεύσεως δημιουργίας διακρίσεων μεταξύ επιχειρηματιών, οι οποίοι πρέπει να έχουν τις ίδιες δυνατότητες να απολαύουν των επιμάχων ενισχύσεων. Η εν λόγω αρχή θεσπίζεται στο άρθρο 4 του κανονισμού 3577/92. Περαιτέρω, κατ' εφαρμογήν της εν λόγω αρχής οι κατευθυντήριες γραμμές περί κρατικών ενισχύσεων στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών προϋποθέτουν τη χρησιμοποίηση δημοσίων διαγωνισμών.

230 Εν προκειμένω, οι εν λόγω προϋποθέσεις δεν πληρούνταν, διότι οι χορηγηθείσες στην Trasmediterránea ενισχύσεις τής χορηγήθηκαν άμεσα χωρίς διαδικασία προσκλήσεως για υποβολή προσφορών. Βεβαίως, μεταγενέστερα της χορηγήσεως αυτής, πραγματοποιήθηκε πρόσκληση για υποβολή προσφορών δυνάμει του διατάγματος 113/1998. Πάντως, οι προϋποθέσεις της εν λόγω προσκλήσεως για υποβολή προσφορών ήσαν προδήλως απαράδεκτες, διότι το διάταγμα δεν προέβλεπε καμία επιδότηση για την εκμετάλλευση γραμμών θαλασσίων μεταφορών που περιλαμβάνουν υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, αλλά μόνον ανώτατες τιμές οι οποίες, κατά την προσφεύγουσα, ήσαν ανεπαρκείς.

231 Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν διευκρινίζει καθόλου το ουσιώδες ζήτημα του αν η εκπλήρωση της ανατεθείσας στην Trasmediterránea αποστολής θα αποτύγχανε αν εφαρμοζόταν η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, σύμφωνα με την οποία οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται με πρόσκληση για υποβολή προσφορών. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, οι εν λόγω διευκρινίσεις έπρεπε να περιλαμβάνονται στην προσβαλλομένη απόφαση εφόσον, στην πρόταση για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, η Επιτροπή κατέληξε στο ότι η εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις δεν εμποδίζει, ούτε από απόψεως δικαίου ούτε στην πράξη, τη διαχείριση των επιδίκων υπηρεσιών εφόσον οι εν λόγω κανόνες απαιτούν διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού. Η προσφεύγουσα καταλήγει ότι, ελλείψει των διευκρινίσεων αυτών, η προσβαλλομένη απόφαση δεν είναι μόνον αντίθετη προς το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ, αλλά είναι επίσης αυθαίρετη και ανεπαρκώς αιτιολογημένη.

232 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι οι ισπανικές αρχές δεν υποχρεούνταν να αναθέσουν τις συμβάσεις δημόσιας υπηρεσίας με διαδικασία προσκλήσεως για υποβολή προσφορών. Έτσι, από τη σκέψη 9 των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα θαλασσίων μεταφορών προκύπτει ότι, ακόμη και αν η Επιτροπή ενθαρρύνει την ανάθεση συμβάσεων δημόσιας υπηρεσίας με πρόσκληση για υποβολή προσφορών, η χρησιμοποίηση άλλων μεθόδων διαγωνισμού γίνεται δεκτή ιδίως προκειμένου για τις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ νήσων με συνήθεις υπηρεσίες πορθμείων.

233 Εξάλλου, εφόσον, εν προκειμένω, τα πραγματικά περιστατικά αφορούν το έτος 1998, η επίκληση του άρθρου 4 του κανονισμού 3577/92 είναι αλυσιτελής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 3577/92, που προβλέπει ότι οι διατάξεις του εν λόγω κανονισμού δεν τυγχάνουν εφαρμογής στα Κανάρια πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999.

234 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στο παρόν στάδιο του κοινοτικού δικαίου, δεν συνάγεται από το άρθρο 86 ΕΚ καμία γενική υποχρέωση αναθέσεως συμβάσεων δημόσιας υπηρεσίας με πρόσκληση για υποβολή προσφορών. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν απαιτείται να εξεταστεί αν η ανάθεση αυτή, χωρίς πρόσκληση για υποβολή προσφορών, συνάδει προς το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ.

235 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ακόμη ότι, μολονότι η υποχρέωση προσκλήσεως για υποβολή προσφορών ετύγχανε καταρχήν εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση, πράγμα το οποίο δεν έγινε, η προσωρινή φύση του επιδίκου καθεστώτος και η αρχή της συνέχειας της δημόσιας υπηρεσίας που αναγνωρίζεται στη δήλωση, η οποία επισυνάπτεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, μπορεί να δικαιολογεί μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, διότι είναι εύλογο να σκεφθεί κανείς ότι μόνον ο επιχειρηματίας που παρείχε παραδοσιακά τις εν λόγω υπηρεσίες μπορούσε να διασφαλίσει την εξακολούθησή τους άμεσα και για τόσο σύντομη χρονική περίοδο όση καλύπτεται με το προσωρινό καθεστώς.

236 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το οριστικό καθεστώς που απορρέει από το διάταγμα 133/1998 επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων δημόσιας υπηρεσίας δυναμένων να συνεπάγονται αντισταθμιστικές αμοιβές μόνο στο πλαίσιο δημόσιας προσκλήσεως για υποβολή προσφορών.

237 Ενόψει των παρατηρήσεων αυτών, είναι προφανές ότι το γεγονός ότι δεν υπήρξε διαδικασία προσκλήσεως για υποβολή προσφορών δεν επιτρέπει να αποκλεισθεί η εφαρμογή του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ, εν προκειμένω.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

238 Ματαίως η προσφεύγουσα επικαλείται τον κανονισμό 3577/92 και τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών για να αποδείξει ότι οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να ανατίθενται κατόπιν διαδικασίας προσκλήσεως για υποβολή προσφορών. Πράγματι, αφενός, ο κανονισμός 3577/92 δεν εφαρμόζεται στις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως (βλ. σκέψη 199 ανωτέρω). Αφετέρου, οι προαναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες, εν πάση περιπτώσει, δεν απαιτούν τη χρησιμοποίηση δημόσιου διαγωνισμού για την επιλογή των επιχειρηματιών που επιφορτίζονται να παρέχουν τις υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών μεταξύ νήσων, δεν είναι λυσιτελείς για τον καθορισμό των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ (βλ. σκέψη 200 ανωτέρω).

239 Εξάλλου, ούτε από τη διατύπωση του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ ούτε από τη νομολογία σχετικά με την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι αποστολή γενικού συμφέροντος μπορεί να ανατίθεται σε επιχειρηματία μόνον κατόπιν διαδικασίας προσκλήσεως για υποβολή προσφορών. Υπό τις συνθήκες αυτές, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, δεν απαιτείται η προσβαλλομένη απόφαση να περιλαμβάνει ιδιαίτερη αιτιολογία για τη μη ύπαρξη τέτοιας διαδικασίας για την ανάθεση στην Trasmediterránea της παροχής υπηρεσίας θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των Καναρίων Νήσων.

240 Επομένως, το τέταρτο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

5. Επί του πέμπτου σκέλους, που αντλείται από τον μη πρόσφορο χαρακτήρα του συμψηφισμού για το 1998 και από έλλειψη αιτιολογίας

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

241 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η επιδότηση του 1998 δεν είναι πρόσφορη και η προσβαλλομένη απόφαση στερείται επαρκούς αιτιολογίας συναφώς.

242 Πρώτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη αιτιολογίας, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, καταρχάς, ότι δεν έλαβε γνώση των συγκεκριμένων στοιχείων κόστους των επιδίκων γραμμών που ελήφθησαν υπόψη για την εκτίμηση του ποσού της επιδοτήσεως του 1998. Το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν επισήμανε τα συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία επί των οποίων βασίστηκε για να δεχθεί τον πρόσφορο χαρακτήρα του ποσού της εν λόγω επιδοτήσεως συνιστά έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως, συνεπαγόμενη την ακυρότητά της. Η προσφεύγουσα, για να μπορέσει να αμυνθεί, ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσκομίσει το σύνολο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

243 Δεύτερον, όσον αφορά τον μη πρόσφορο χαρακτήρα του συμψηφισμού, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, πρώτον, ότι από την κοινοτική νομολογία προκύπτει ότι, για να τύχει εφαρμογής η παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ, ο συμψηφισμός μπορεί να σκοπεί μόνον τις επιπλέον δαπάνες που συνεπάγεται η εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που βαρύνει την επιχείρηση, η οποία είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Εξάλλου, η χορήγηση του εν λόγω συμψηφισμού πρέπει να είναι απαραίτητη ώστε η εν λόγω επιχείρηση να διασφαλίζει τις υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας υπό συνθήκες οικονομικής ισορροπίας (προαναφερθείσα στη σκέψη 216 ανωτέρω απόφαση FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 11). Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ακόμη ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών διευκρινίζουν ότι οι επιπλέον δαπάνες πρέπει να συνδέονται άμεσα με το καταχωρηθέν από τον επιχειρηματία έλλειμμα και πρέπει να καταχωρίζεται μεμονωμένα κάθε υπηρεσία, για να αποφεύγονται υπεραντισταθμίσεις, διασταυρούμενες επιδοτήσεις και απρόσφορη διαχείριση καθώς και μέθοδοι εκμεταλλεύσεως.

244 Εν προκειμένω, η προσβαλλομένη απόφαση δεν συνάδει προς τις απαιτήσεις αυτές. Συναφώς, η προσφεύγουσα προβάλλει τέσσερις αιτιάσεις.

245 Πρώτον, η Επιτροπή δεν προέβη στην επαλήθευση των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην έκθεση του ανεξάρτητου εμπειρογνώμονος που διορίστηκε από τις αρχές των Καναρίων για να εξετάσει το επιτρεπόμενο ποσόν του συμψηφισμού για το 1998 ενώ, εφόσον η εν λόγω έκθεση είχε ζητηθεί από τις αρχές των Καναρίων, η αμεροληψία του συντάκτη της ήταν αμφίβολη. Η προσφεύγουσα, για να αποδείξει τους ισχυρισμούς της ως προς την έκθεση του διορισθέντος από τις αρχές των Καναρίων πραγματογνώμονα, ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση της εν λόγω εκθέσεως.

246 Δεύτερον, η μεθοδολογία επί της οποίας στηρίζεται η εν λόγω έκθεση δεν είναι πρόσφορη, διότι στηρίζεται σε ανάλυση των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ένας συγκεκριμένος επιχειρηματίας και όχι το πραγματικό κόστος που έφερε η Trasmediterránea.

247 Τρίτον, η μεθοδολογία αυτή στοιχειοθετήθηκε ειδικώς για την Trasmediterránea, διότι, κατά την έκδοση του διατάγματος 113/1998, οι αρχές των Καναρίων κατέληξαν στο ότι η παροχή των υπηρεσιών που προβλέπονταν με το εν λόγω διάταγμα δεν απαιτεί τη χορήγηση επιδοτήσεως και η χρηματοδότηση των εν λόγω υπηρεσιών διασφαλίζεται επαρκώς με τα έσοδα που πραγματοποιούνται κατ' εφαρμογήν των ανωτάτων κομίστρων που καθόριζε το εν λόγω διάταγμα. Πάντως, αν τα εν λόγω κόμιστρα επαρκούσαν κατά την έναρξη των προσκλήσεων για υποβολή προσφορών, η εφαρμογή τους από την Trasmediterránea δεν έπρεπε να συνεπάγεται τη δημιουργία ελλείμματος, το οποίο πρέπει να αντισταθμιστεί με επιδότηση.

248 Περαιτέρω, υφίσταται διάκριση μεταξύ, αφενός, της Trasmediterránea που απολαύει καθεστώτος επιδοτήσεων και, αφετέρου, των άλλων επιχειρηματιών που μπορούν να απολαύουν μόνον του καθεστώτος που θεσπίστηκε με το διάταγμα 113/1998, το οποίο δεν προβλέπει καμία επιδότηση.

249 Για να στοιχειοθετηθούν οι τεχνικές και οικονομικές προϋποθέσεις που ελήφθησαν υπόψη από τις αρχές των Καναρίων προκειμένου να καθορισθούν οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και τα εφαρμοστέα με το διάταγμα 113/1998 κόμιστρα, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει τις ισπανικές αρχές να προσκομίσουν τον φάκελο που εκπόνησε η Consejería de Turismo y transportes της Αυτόνομης Κοινότητας των Καναρίων στο πλαίσιο της ενστάσεως που υπέβαλε η Trasmediterránea για την καταβολή των προβαλλομένων οφειλομένων σ' αυτήν ποσών ως κάλυψη του ελλείμματος εκμεταλλεύσεως για τις γραμμές θαλασσίων μεταφορών δημόσιας υπηρεσίας μεταξύ των νήσων, για τα οικονομικά έτη 1998, 1999 και 2000. Η προσφεύγουσα ζητεί επίσης την προσκόμιση της εκθέσεως του ανεξαρτήτου εμπειρογνώμονα. Εξάλλου, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση όλου του φακέλου σχετικά με τις προσκλήσεις για υποβολή προσφορών για τις γραμμές δημόσιας υπηρεσίας στις Καναρίους Νήσους μετά την έναρξη ισχύος του διατάγματος 133/1998. Τέλος, η προσφεύγουσα ζητεί την προσκόμιση όλου του φακέλου προετοιμασίας της εκδόσεως του διατάγματος 133/1998, μεταξύ άλλων τις μελέτες, εκθέσεις και οικονομικής φύσεως στοιχεία βάσει των οποίων εκπονήθηκε το παράρτημα που καθορίζει τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας.

250 Τέταρτον, η έκθεση του ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα δεν αναλύει ούτε τους λόγους του ελλείμματος εκμεταλλεύσεως των γραμμών ούτε την πολιτική τιμών που ακολούθησε η Trasmediterránea ενώ, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, ήταν ουσιώδες να εξετασθούν τα εν λόγω στοιχεία για να καθορισθεί αν το έλλειμμα οφείλεται πράγματι στην ανάγκη διασφαλίσεως υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας ή σε άλλους λόγους εμπορικής τάξεως.

251 Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επιδότηση χρησίμευσε για την αντιστάθμιση του ελλείμματος που προκλήθηκε ιδίως από την πολιτική επιλεκτικής μειώσεως των τιμών στη γραμμή θαλασσίων μεταφορών με ταχύπλοα Santa Cruz de Tenerife-Las Palmas. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Trasmediterránea εφαρμόζει, στην εν λόγω γραμμή, μείωση πλέον του 50 % σε σχέση με τις ανώτατες τιμές που εγκρίθηκαν για τις τρεις από τις πέντε γραμμές που πραγματοποιεί καθημερινά η Trasmediterránea και για τις οποίες βρίσκεται σε ανταγωνισμό με την προσφεύγουσα. Για τις δύο άλλες γραμμές, η Trasmediterránea εφαρμόζει τιμή πρακτικώς ίση με την ανώτατη τιμή. Για να αποδειχθεί το υποστατόν του τελευταίου αυτού ισχυρισμού, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει τα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει ως προς την εφαρμοσθείσα από την Trasmediterránea πολιτική τιμών για το οικονομικό έτος 1998 επί των γραμμών Los Cristianos-La Gomera και Santa Cruz de Tenerife-Las Palmas. Η προσφεύγουσα ζητεί επίσης από το Πρωτοδικείο να διατάξει την Trasmediterránea να προσκομίσει αντίγραφο των επισήμων τιμών που ίσχυαν το 1998 για τη γραμμή θαλασσίων μεταφορών με ταχύπλοα Las Palmas-Santa Cruz de Tenerife, κατανεμημένες ανάλογα με την ώρα.

252 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι είναι παράνομο να επιδοτούνται γραμμές που έχουν θεωρητικώς χαρακτηρισθεί ως γενικού συμφέροντος ενώ ο έχων την εκμετάλλευση των γραμμών αυτών καταχωρεί σημαντικά ελλείμματα εκμεταλλεύσεως λόγω πολιτικής μειώσεως των κομίστρων σε σχέση με τα καθορισθέντα κόμιστρα τιμές, τούτο δε κατά παράβαση σημαντικών διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν μπορεί να κρίνει ότι η επιδότηση του 1998 συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

253 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Βασίλειο της Ισπανίας, ισχυρίζεται ότι η αντιστάθμιση που έλαβε η Trasmediterránea, η οποία υπολογίσθηκε ευλόγως, είναι πρόσφορη και ανάλογη.

254 Όσον αφορά τη μεθοδολογία, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η μεθοδολογία αυτή στηρίζεται, αφενός, σε προσομοίωση των σταθερών και κυμαινομένων δαπανών στις οποίες πρέπει να εκτεθεί ένας δεδομένος επιχειρηματίας για να εκμεταλλευθεί καθεμία από τις επίδικες γραμμές λαμβανομένων υπόψη των επιβληθεισών από τις δημόσιες αρχές προϋποθέσεων και των ροών κυκλοφορίας που είχαν καταχωρηθεί για τα προηγούμενα οικονομικά έτη και, αφετέρου, με προσομοίωση των προβλεπομένων εσόδων για κάθε γραμμή, ξεκινώντας από την εφαρμογή των κομίστρων στις προαναφερθείσες ροές κυκλοφορίας. Το έλλειμμα που κρίνεται αντικειμενικώς δικαιολογημένο για κάθε περίπτωση προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των εν λόγω δαπανών και εσόδων. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, η μελέτη καταλήγει στο ότι όλες οι γραμμές είναι ελλειμματικές κατά το μάλλον ή ήττον. Το συνολικό έλλειμμα ανέρχεται σε 1,652 δισεκατομμύρια ισπανικές πεσέτες, ενώ η Trasmediterránea ζήτησε επιδότηση ποσού 2,5 δισεκατομμυρίων ESP. Η διαφορά μεταξύ του ζητηθέντος από την Trasmediterránea ποσού και του πράγματι χορηγηθέντος από τις αρχές των Καναρίων βεβαιώνει ότι, κατά τον υπολογισμό της αντισταθμίσεως, τα συμφέροντα της Trasmediterránea ήταν σαφώς αντίθετα προς τα συμφέροντα της Κυβερνήσεως των Καναρίων. Επομένως, δεν υπάρχει κανένας λόγος υποψίας ότι η έκθεση του ανεξαρτήτου εμπειρογνώμονα συντάχθηκε με τον σκοπό να ευνοηθεί η Trasmediterránea.

255 Το γεγονός ότι δεν χρησιμοποιήθηκαν μόνο ως βάση τα στοιχεία που παρείχε η Trasmediterránea, αλλά εκτιμήσεις βάσει των δαπανών στις οποίες πρέπει να υποβληθεί ένας δεδομένος επιχειρηματίας, πέραν του ότι δεν δημιουργεί πρόβλημα, καταδεικνύει την αυστηρότητα της πραγματοποιηθείσας αναλύσεως. Πράγματι, χάρη στη μέθοδο αυτή δεν χρησιμοποιήθηκαν ως βάση οι δαπάνες που μπορούσαν να έχουν υπερεκτιμηθεί τεχνητώς από την Trasmediterránea.

256 Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν δέχθηκε τυφλά την έκθεση του ανεξαρτήτου εμπειρογνώμονα, αλλά μελέτησε λεπτομερώς τα στοιχεία επί των οποίων βασίστηκε η έκθεση αυτή, την ακολουθηθείσα μεθοδολογία καθώς και τους πραγματοποιηθέντες υπολογισμούς, και κατέληξε ότι συνιστούν αξιόπιστη βάση.

257 Ως προς το επιχείρημα ότι οι καταβληθείσες στην Trasmediterránea αντισταθμιστικές αμοιβές είναι υπερβολικές λόγω του ότι τα απορρέοντα από τις προηγουμένως εγκριθείσες τιμές έσοδα έπρεπε να επαρκούν, η Επιτροπή αντιτάσσει ότι, στο πλαίσιο της ρυθμίσεως ενός τομέα, η δημόσια αρχή μπορεί νομίμως να

προβλέπει ότι ο επιχειρηματίας θα χρηματοδοτείται εν μέρει από άμεσες καταβολές των χρηστών και εν μέρει από δημόσιες ενισχύσεις, εφόσον η κύρια μέριμνα της δημόσιας αρχής είναι μάλλον το συμφέρον των χρηστών της δημόσιας υπηρεσίας παρά το συμφέρον των επιχειρηματιών.

258 Όσον αφορά την αιτίαση ότι οι ενισχύσεις είναι δυσανάλογες και επομένως αντίθετες προς το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ για τον λόγο ότι η αντιστάθμιση αυτή χρησιμεύει για τη χρηματοδότηση της πολιτικής τιμών της Trasmediterránea επί των γραμμών όπου εκτίθεται σε ανταγωνισμό, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι έστω και ελάχιστη ανάλυση αναιρεί την αιτίαση αυτή. Καταρχάς, στο πλαίσιο της ρυθμίσεως ενός τομέα, η δημόσια αρχή μπορεί νομίμως να προβλέπει ότι ο επιχειρηματίας που είναι επιφορτισμένος με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας χρηματοδοτείται εν μέρει από άμεσες καταβολές των χρηστών και εν μέρει από δημόσιες ενισχύσεις. Το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ προβλέπει ακριβώς τις καταστάσεις αυτές. Η εν λόγω διάταξη απαιτεί ότι τα ελλείμματα που πρέπει να χρηματοδοτηθούν από δημόσιες αρχές προκύπτουν πράγματι από την αποστολή της δημόσιας υπηρεσίας που έχει ανατεθεί στην επιχείρηση, πράγμα το οποίο συμβαίνει εν προκειμένω.

259 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, υποστηρίζοντας ότι η επιδότηση του 1998 είναι δυσανάλογη για τον λόγο και μόνον ότι την Trasmediterránea την ανταγωνίζεται επί των τιμών, συγχέει δύο διαφορετικά επίπεδα αναλύσεως που αποτελούν, αφενός, το ζήτημα του συμβατού της επιδοτήσεως του 1998 και, αφετέρου, το ζήτημα της ενδεχόμενης εμπορικής συμπεριφοράς που υιοθέτησε η Trasmediterránea.

260 Το ζήτημα αν η Trasmediterránea υιοθέτησε ή όχι συμπεριφορά αντίθετη προς τους κανόνες ανταγωνισμού, ιδίως προσφέροντας υπηρεσίες σε τιμές μικρότερες του κόστους τους στις αγορές όπου κατέχει, ενδεχομένως, δεσπόζουσα θέση, είναι ανεξάρτητο ζήτημα που πρέπει να επιλυθεί με το πρόσφορο ένδικο μέσο. Ακόμη και αν αποδειχθεί ότι η Trasmediterránea υιοθέτησε αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά, δεν προκύπτει παρ' όλ' αυτά ότι η εν λόγω συμπεριφορά χρηματοδοτήθηκε με την επιδότηση του 1998, η οποία ανέρχεται μόνον σε 1,65 δισεκατομμύρια ESP, ενώ η Trasmediterránea ενέγραψε για το 1998 έλλειμμα 2,5 δισεκατομμυρίων ESP για το σύνολο των γραμμών θαλασσίων μεταφορών που εξυπηρετούσε το 1998 δυνάμει του προσωρινού καθεστώτος.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

261 Πρώτον, πρέπει να εξετασθεί αν οι τέσσερις αιτιάσεις που διατύπωσε η προσφεύγουσα ως προς τον απρόσφορο χαρακτήρα της συμβάσεως του 1998 είναι βάσιμες.

262 Με την πρώτη αιτίαση, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι δεν εξακρίβωσε τα στοιχεία της εκθέσεως του ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα βάσει της οποίας υπολογίσθηκε η επιδότηση του 1998, ενώ, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η αμεροληψία του εν λόγω εμπειρογνώμονα ήταν αμφίβολη λόγω του ότι είχε διορισθεί από τις αρχές των Καναρίων.

263 Εκ προοιμίου, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα για να αμφισβητήσει σοβαρά η αμεροληψία του συντάκτη της εν λόγω εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης. Αντιθέτως, τονίζεται ότι η επίδικη έκθεση καθορίζει σε 1,652 δισεκατομμύρια ESP το ποσόν των δαπανών προς επιστροφή στην Trasmediterránea ενώ η Trasmediterránea ζητούσε αντισταθμιστική αμοιβή ύψους 2,5 δισεκατομμυρίων ESP. Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ουδόλως αποδείχθηκε ότι ο συντάκτης της εκθέσεως εκδήλωσε κάποια μεροληψία υπέρ της Trasmediterránea. Περαιτέρω, εφόσον το Βασίλειο της Ισπανίας ανέφερε, χωρίς να αντικρουσθεί επωφελώς επί του σημείου αυτού από την προσφεύγουσα, ότι η προσφεύγουσα είχε στη διάθεσή της αντίγραφο της εν λόγω εκθέσεως πριν από την κατάθεση του υπομνήματος απαντήσεώς της στην παρούσα υπόθεση, δεν απαιτείται να διαταχθεί διεξαγωγή αποδείξεων με σκοπό να προσκομίσουν οι αρχές των Καναρίων την εν λόγω έκθεση.

264 Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε μεροληψία του συντάκτη της επίδικης εκθέσεως, η Επιτροπή υποχρεούνταν να επαληθεύσει τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην εν λόγω έκθεση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει ρητώς ότι έγινε εκτίμηση για κάθε γραμμή θαλασσίων μεταφορών και διευκρινίζει τις διάφορες θέσεις που συνδέονται με τις

δαπάνες οι οποίες ελήφθησαν υπόψη. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα δεν προβάλει κανένα επιχείρημα για να αμφισβητήσει ότι η Επιτροπή μελέτησε πράγματι λεπτομερώς τη βάση, τη μεθοδολογία και τους υπολογισμούς που πραγματοποιήθηκαν για τη στοιχειοθέτηση της εν λόγω εκθέσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

265 Με τη δεύτερη αιτίαση, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι οι επιπλέον δαπάνες που προκύπτουν από την παροχή της προβαλλομένης δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να υπολογισθούν νομίμως λαμβάνοντας υπόψη τις δαπάνες ενός δεδομένου επιχειρηματία αντί να ληφθούν υπόψη οι δαπάνες στις οποίες πράγματι υποβλήθηκε η Trasmediterránea για την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας.

266 Όσον αφορά την εκτίμηση συνθέτων οικονομικών περιστατικών, η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς την εκτίμηση των επιπλέον δαπανών που συνεπάγεται η εν λόγω υπηρεσία. Επομένως, ο έλεγχος που καλείται να διενεργήσει το Πρωτοδικείο για την εκτίμηση που πραγματοποίησε η Επιτροπή πρέπει να περιορίζεται στην επαλήθευση της ουσιαστικής ακρίβειας των γεγονότων και την έλλειψη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα στη σκέψη 216 απόφαση FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 101).

267 Εν προκειμένω, η Επιτροπή ευλόγως θεώρησε ότι χρησιμοποιώντας αντικειμενικό κόστος μπορεί να αποδείξει το ύψος της επιδοτήσεως του 1998 χωρίς να στηριχθεί στις προβαλλόμενες από την Trasmediterránea δαπάνες. Ασφαλώς, αν αποδειχθεί ότι το αντικειμενικό κόστος που ελήφθη υπόψη από την Επιτροπή ήσαν αδικαιολογήτως υψηλό, η εκτίμησή της ως προς τον πρόσφορο χαρακτήρα της επιδοτήσεως του 1998 μπορεί, ενδεχομένως, να πάσχει από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως. Πάντως, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ούτε καν ισχυρίστηκε ότι το χρησιμοποιηθέν αντικειμενικό κόστος ήταν υπερβολικό. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η δεύτερη αιτίαση δεν είναι βάσιμη.

268 Με την τρίτη αιτίαση, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δέχθηκε καθεαυτή την αρχή επιδοτήσεως για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, πράγμα το οποίο συνιστά διάκριση μεταξύ της Trasmediterránea και των άλλων επιχειρηματιών.

269 Ασφαλώς, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι παρεχόμενες από την Trasmediterránea υπηρεσίες στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος προβλέπονται και με το διάταγμα 113/1998 και οι ανώτατες τιμές που εφάρμοσε η Trasmediterránea για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών είναι επίσης οι καθορισθείσες με το διάταγμα 113/1998 τιμές. Συνομολογείται επίσης ότι το διάταγμα 113/1998 δεν προβλέπει καμία επιδότηση για την παροχή των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος τις οποίες σκοπεί, για τον λόγο ότι οι καθορισθείσες για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών τιμές κρίνονται επαρκείς για την κάλυψη των συναφών με τις υπηρεσίες αυτές δαπανών. Πάντως εξ αυτών δεν συνάγεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως δεχόμενη καθεαυτή την αρχή για την επιδότηση του 1998. Πράγματι, η Επιτροπή ευλόγως έκρινε ότι οι δαπάνες που συνδέονται με την παροχή της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος που ανατέθηκε στην Trasmediterránea δεν καλύπτονταν επαρκώς με τα προβλεπόμενα στο διάταγμα 113/1998 κόμιστρα. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η ίδια η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα εν λόγω κόμιστρα ήσαν προδήλως ανεπαρκή για τη χρηματοδότηση των προβλεπομένων με το διάταγμα 113/1998 υπηρεσιών.

270 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν απαιτείται να γίνει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας περί προσκομίσεως διαφόρων εγγράφων για στήριξη των ισχυρισμών της όσον αφορά τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που προβλέπονται στο διάταγμα 113/1998 και των εφαρμοστέων επί των υπηρεσιών αυτών κομίστρων.

271 Περαιτέρω, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, το γεγονός ότι μόνον η Trasmediterránea έλαβε την επιδότηση του 1998 δεν συνιστά διάκριση ως προς τους άλλους επιχειρηματίες. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, διάκριση συνιστά ιδίως η διαφορετική αντιμετώπιση ομοίων καταστάσεων, συνεπιφέρουσα μειονέκτημα για ορισμένους επιχειρηματίες σε σχέση με άλλους, χωρίς η διαφορετική αυτή μεταχείριση να δικαιολογείται από την ύπαρξη αντικειμενικών και σημαντικών διαφορών (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1962, 17/61, και 20/61, Klöckner-Werke και Hoesch κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954/1964, σ. 787· της 15ης Ιανουαρίου 1985, 250/83, Finsider κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 131, σκέψη 8, και της 26ης Σεπτεμβρίου 2002, C-351/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8031, σκέψη 57).

272 Πάντως, η προσφεύγουσα δεν κατόρθωσε να αποδείξει ότι άλλοι επιχειρηματίες πλην της Trasmediterránea μπορούν να διασφαλίζουν την παροχή των υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων σύμφωνα με τις καθορισθείσες με το προσωρινό καθεστώς προϋποθέσεις. Η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ούτε ότι άλλοι επιχειρηματίες πλην της Trasmediterránea επιφορτίστηκαν με την αποστολή παροχής των εν λόγω υπηρεσιών. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι οι υπηρεσίες αυτές προσφέρθηκαν πράγματι από άλλους επιχειρηματίες πλην της Trasmediterránea.

273 Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι υφίσταται σημαντική αντικειμενική διαφορά μεταξύ της καταστάσεως της Trasmediterránea και των άλλων επιχειρηματιών και η εν λόγω αντικειμενική διαφορά αρκεί για να δικαιολογήσει ότι μόνον η Trasmediterránea λαμβάνει αντισταθμιστική αμοιβή για τις υπηρεσίες μεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων, τις οποίες μόνον αυτή παρέχει. Επομένως, η τρίτη αιτίαση δεν είναι βάσιμη.

274 Με την τέταρτη αιτίαση, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι δέχθηκε ότι το ποσόν της επιδοτήσεως του 1998 καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με την παροχή υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος ενώ η εν λόγω επιδότηση αντιστάθμισε τα ελλείμματα λειτουργίας που συνδέονται με αντίθετη προς τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ πολιτική τιμών.

275 Συναφώς, επισημαίνεται, καταρχάς, ότι η προσφεύγουσα δεν προσδιορίζει τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ τις οποίες παραβιάζει η προβαλλομένη πρακτική τιμών. Στη συνέχεια, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η προσφεύγουσα σκοπεί να υποστηρίξει ότι η Trasmediterránea παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι απλώς ισχυρίζεται ότι η Trasmediterránea εφάρμοσε μειώσεις τιμών επί των γραμμών θαλασσίων μεταφορών όπου βρίσκεται σε ανταγωνισμό με την προσφεύγουσα, χωρίς να αναπτύξει καθόλου τους λόγους για τους οποίους η εν λόγω συμπεριφορά συνιστά, σύμφωνα με την προσφεύγουσα, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Τέλος, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η επίδικη πρακτική τιμών αποτελεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, η εν λόγω διαπίστωση δεν έχει ως αποτέλεσμα να αφαιρέσει κάθε αξιοπιστία από την περιλαμβανόμενη στην προσβαλλομένη απόφαση εκτίμηση της Επιτροπής ότι το ποσόν της επιδοτήσεως του 1998 είναι αυστηρά ανάλογο προς τη συμπληρωματική δαπάνη της δημόσιας

υπηρεσίας και επομένως συνάδει προς το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ. Τέλος, εφόσον συνομολογείται ότι η Trasmediterránea δεν έλαβε την αντισταθμιστική αμοιβή του συνόλου του ελλείμματος που συνδέεται με την παροχή υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος, αλλά ότι πρέπει να φέρει μέρος του εν λόγω ελλείμματος μέχρι ύψους 850 εκατομμυρίων ESP, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι το έλλειμμα σχετικά με την επίμαχη πρακτική τιμών εξακολουθεί να βαρύνει την Trasmediterránea, χωρίς να αντισταθμίζεται κατά οποιονδήποτε τρόπο με την επιδότηση του 1998.

276 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν απαιτείται να γίνει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας με σκοπό να διατάξει το Πρωτοδικείο την Επιτροπή και την Trasmediterránea να προσκομίσουν έγγραφα σχετικά με τις εμπορικές πρακτικές του εν λόγω επιχειρηματία επί ορισμένων γραμμών.

277 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι καμία από τις τέσσερις αιτιάσεις που προβάλλει η προσφεύγουσα προς στήριξη του πρώτου σκέλους του παρόντος λόγου ακυρώσεως δεν είναι βάσιμη.

278 Δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί αν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η προσβαλλομένη απόφαση πάσχει από έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά, αφενός, τα συγκεκριμένα στοιχεία κόστους των επιδίκων γραμμών που ελήφθησαν υπόψη για να εκτιμηθεί το ποσόν της επιδοτήσεως του 1998 (βλ. σκέψη 242 ανωτέρω) και, αφετέρου, τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή θεώρησε ότι η εφαρμογή των κανόνων περί των κρατικών ενισχύσεων εμποδίζει την εκπλήρωση της ανατεθείσας στην Trasmediterránea αποστολής (βλ. σκέψη 243 ανωτέρω).

279 Όσον αφορά την προβαλλομένη έλλειψη συγκεκριμένων στοιχείων για τις δαπάνες των επιδίκων γραμμών, αρκεί η επισήμανση ότι το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, από το οποίο δεν έχουν αφαιρεθεί απόρρητα στοιχεία, όπως απευθύνθηκε στο Βασίλειο της Ισπανίας και αντίγραφο της οποίας έχει η προσφεύγουσα (βλ. σκέψη 264 ανωτέρω), περιλαμβάνει στοιχεία, τα οποία η προσφεύγουσα θα επιθυμούσε να περιλαμβάνονται στο κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, που είναι προσιτό στο κοινό. Επομένως, η προσβαλλομένη απόφαση δεν πάσχει από έλλειψη αιτιολογίας επί του σημείου αυτού.

280 Όσον αφορά την προβαλλομένη έλλειψη αιτιολογίας ως προς το ζήτημα του αν η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων εμποδίζει την Trasmediterránea να εκπληρώσει την αποστολή της, επισημαίνεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση επισημαίνει σαφώς και ανεπιφυλάκτως τη συλλογιστική που οδήγησε την Επιτροπή να κρίνει ότι η εφαρμογή των εν λόγω κανόνων εμποδίζει την εκπλήρωση της ανατεθείσας στην Trasmediterránea αποστολής. Πράγματι, η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει, καταρχάς, ότι, για να εξακριβωθεί αν απαιτείται να αποζημιωθεί η Trasmediterránea λόγω του κόστους στο οποίο πρέπει να υποβληθεί για να εκπληρώσει την αποστολή της, η Επιτροπή υποχρεούται να εξετάσει αν υφίστανται άλλοι επιχειρηματίες που προτείνουν ανάλογες υπηρεσίες με αυτές που ανατέθηκαν στην Trasmediterránea. Στη συνέχεια, στην προσβαλλομένη απόφαση εκτίθεται ότι κανένας άλλος επιχειρηματίας δεν παρείχε τέτοιες υπηρεσίες στο αρχιπέλαγος των Καναρίων το 1998. Τέλος, στην απόφαση αναφέρεται ότι η χορηγηθείσα επιδότηση, η οποία χαρακτηρίσθηκε ως κρατική ενίσχυση, είναι αυστηρώς ανάλογη προς το συμπληρωματικό κόστος που συνδέεται με την εκτέλεση των επιδίκων υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας. Ενόψει των στοιχείων αυτών, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προσβαλλομένη απόφαση αναφέρει, τουλάχιστον σιωπηρώς, ότι η επιδότηση του 1998, η οποία, κατ' εφαρμογήν των κανόνων περί των κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να απαγορευθεί ήταν αναγκαία για τη διασφάλιση της παροχής των ανατεθειμένων στην Trasmediterránea υπηρεσιών στο πλαίσιο του προσωρινού καθεστώτος. Επομένως, η προσβαλλομένη απόφαση δεν πάσχει συναφώς από έλλειψη αιτιολογίας.

281 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, όπως τα τέσσερα πρώτα σκέλη, το πέμπτο σκέλος του παρόντος λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

282 Ενόψει των προεκτεθέντων, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των αιτημάτων σχετικά με τα αποδεικτικά μέσα

283 Πλην των αιτημάτων που διατύπωσε η προσφεύγουσα για την απόδειξη συγκεκριμένων περιστατικών, όπως εξετάσθηκαν ανωτέρω στο πλαίσιο των

διαφόρων λόγων, η προσφεύγουσα διατυπώνει επίσης και άλλα αιτήματα προσκομίσεως εγγράφων χωρίς παρ' όλ' αυτά να προσδιορίζει τα συγκεκριμένα περιστατικά που φέρεται ότι αποδεικνύουν τα εν λόγω μέτρα. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα εν λόγω αιτήματα δεν έχουν καμία αποφασιστική σημασία για τον έλεγχο της νομιμότητας που πρέπει να πραγματοποιήσει ο κοινοτικός δικαστής. Κατά συνέπεια, τα εν λόγω αιτήματα πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

284 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εφόσον η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το αίτημα της Επιτροπής.

285 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) **Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά της έξοδα καθώς και στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.**

3) **Το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικαστικά του έξοδα.**

Pirrung Meij Forwood

Pelikánová Παπασάββας

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο, στις 15 Ιουνίου 2005.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. Pirrung

Πίνακας περιεχομένων

Νομικό πλαίσιο ..... II - 2038

I — Διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ..... II - 2038

A — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3577/92 ..... II - 2038

B — Κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 ..... II - 2039

Γ — Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών ..... II - 2040

Δ — Ανακοίνωση για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη ..... II - 2040

II — Διατάξεις του ισπανικού δικαίου ..... II - 2041

A — Βασιλικό διάταγμα 1876/78 ..... II - 2041

B — Βασιλικό διάταγμα 1466/1997 ..... II - 2045

Γ — Διάταγμα 113/1998 ..... II - 2045

Ιστορικό της διαφοράς ..... II - 2046

I — Σύμβαση του 1978 ..... II - 2046

II — Καταγγελίες της προσφεύγουσας και πρόταση χρήσιμων μέτρων ως προς τη σύμβαση του 1978 ..... II - 2048

III — Προσωρινό καθεστώς για τις γραμμές θαλασσίων ενδομεταφορών μεταξύ των νήσων του αρχιπελάγους των Καναρίων ..... II - 2050

Προσβαλλομένη απόφαση ..... II - 2051

Διαδικασία ..... II - 2054

Αιτήματα των διαδίκων ..... II - 2056

Επί του παραδεκτού ..... II - 2057

I — Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2057

II — Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2060

Επί της ουσίας ..... II - 2064

I — Όσον αφορά την επιδότηση του 1997 και την επιδότηση για τη λύση της συμβάσεως ..... II - 2065

A — Επί του λόγου που αντλείται από τη μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως ..... II - 2065

1. Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2065

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2066

B — Επί του λόγου που αντλείται από πλάνη εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του άρθρου 88 ΕΚ ..... II - 2068

1. Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2068

α) Επί του πρώτου σκέλους ..... II - 2069

β) Επί του δευτέρου σκέλους ..... II - 2073

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2076

α) Επί του πρώτου σκέλους ..... II - 2076

β) Επί του δευτέρου σκέλους ..... II - 2078

II — Όσον αφορά την επιδότηση του 1998 ..... II - 2081

A — Επί του λόγου που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ . II - 2081

1. Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2081

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2086

B — Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ και μη τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογίας . II - 2089

1. Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από την έλλειψη πράξεως της δημόσιας αρχής ..... II - 2090

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2090

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2092

2. Επί του δευτέρου σκέλους, που αντλείται από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακριβής καθορισμός των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας II - 2093

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2093

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2095

3. Επί του τρίτου σκέλους, που αντλείται από τη μη ύπαρξη πραγματικής ανάγκης για παροχή δημόσιας υπηρεσίας ..... II - 2097

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2097

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2100

4. Επί του τετάρτου λόγου, που αντλείται από τη μη ύπαρξη δημόσιου διαγωνισμού και έλλειψη αιτιολογίας ..... II - 2103

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2103

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2106

5. Επί του πέμπτου σκέλους, που αντλείται από τον μη πρόσφορο χαρακτήρα του συμψηφισμού για το 1998 και από έλλειψη αιτιολογίας II - 2106

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2106

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2112

Επί των αιτημάτων σχετικά με τα αποδεικτικά μέσα ..... II - 2117

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 2118